

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кулішов В.С.

**ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
СФЕРИ ТОРГІВЛІ**

*Методичні рекомендації до навчального модулю
«Технології навчання професії»*

Біла Церква - 2016

УДК 377.091.313

ББК 74.58

К 90

Кулішов В. С. Впровадження проектних технологій при підготовці фахівців сфери торгівлі: методичні рекомендації / В. С. Кулішов. – Біла Церква: БІНПО УМО НАПН України, 2016. – 85 с.

Рецензенти: **Скиба Ю. А.** – д.пед.н., головний науковий співробітник відділу інтеграції вищої освіти і науки Інституту вищої освіти НАПН України
Заславська С. О. – к.т.н., доцент, заступник директора з навчальної роботи БІНПО УМО НАПН України

Друкується за рішенням науково-методичної ради Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти Університету менеджменту освіти НАПН України (протокол № 5 від 22 грудня 2016 року)

У методичних рекомендаціях зроблено стислий огляд сучасних технологій навчання професії, що визначено найбільш пріоритетними у практиці професійної освіти. Зміст акцентовано на використанні методу проектів у професійній підготовці учнів ПНЗ. Зокрема, розглянуто сутність та цілі проектної діяльності учнів, типи проектів, методику виконання проектів, оцінювання проектної діяльності учнів, роль педагога в організації проектної діяльності. Автором проаналізовано специфіку професій, пов'язаних з торгівлею, представлено вимоги до сучасного фахівця торгівельної галузі та описано досвід упровадження проектної навчальної діяльності при підготовці фахівців сфери торгівлі у Херсонському ВПКУ. У додатках подано приклад учнівського проекту.

Дані методичні рекомендації можуть стати у нагоді майстрам виробничого навчання, викладачам професійно-теоретичної підготовки, старшим майстрам, методистам ПНЗ, аспірантам та всім, хто цікавиться питаннями організації проектної діяльності учнів.

© БІНПО УМО НАПН України, 2016

© Кулішов В. С., 2016

Зміст

Вступ.....	4
Розділ 1. Стислий огляд сучасних технологій навчання професії.....	6
1.1. Реалізація сучасних технологій навчання у системі професійної освіти.....	6
1.2. Технологія диференційованого навчання.....	8
1.3. Ігрові технології навчання.....	9
1.4. Інформаційно-комунікаційні технології навчання.....	13
1.5. Технологія ситуативного навчання.....	14
1.6. Технологія проблемного навчання.....	16
Питання до самоперевірки.....	20
Розділ 2. Сутність проектної технології навчання.....	20
2.1. Зміст та цілі проектної діяльності учнів ПНЗ.....	20
2.2. Типи проектів.....	25
2.3. Методика виконання проектів.....	28
2.4. Оцінювання проектної діяльності учнів.....	31
2.5. Роль педагога в організації проектної діяльності.....	33
Питання до самоперевірки.....	36
Розділ 3. Використання проектних технологій навчання при підготовці фахівців сфери торгівлі.....	36
3.1. Специфіка професій пов'язаних з торгівлею.....	36
3.2. Вимоги до сучасного фахівця сфери торгівлі.....	40
3.3. З досвіду впровадження проектної діяльності при підготовці фахівців сфери торгівлі.....	43
Питання до самоперевірки.....	50
Висновки.....	51
Основні терміни та поняття.....	52
Список використаної літератури.....	55
Додаток.....	57

Вступ

Нова освітня парадигма, що характеризується переходом від авторитарної педагогіки до гуманістичного розвитку особистості, обумовила оновлення фахової освіти. Сучасний професійний заклад освіти потребує застосування не тільки традиційних методів навчання, а й нових підходів до активізації пізнавальної діяльності учнівської молоді. Стрімкий технологічний розвиток стимулює привнесення у практику навчання нових форм і методів, які в першу чергу спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів, підвищення інтересу до предметів, що вивчаються, розвиток творчого потенціалу особистості.

Сьогодні вкрай очевидним є той факт, що реалізувати принципи особистісно-орієнтованого навчання при традиційному підході до освіти, традиційних формах, методах та засобах навчання, неможливо. Для включення кожного учня в активний пізнавальний процес, який застосовується на практиці, повинно бути створено адекватне навчально-предметне середовище, яке забезпечувало б можливість вільного доступу до різних джерел інформації, спілкування з ровесниками, працювати разом під час вирішення різних проблем. Найбільш перспективною у цьому відношенні є технологія проектів.

Значний освітньо-виховний потенціал проектної технології полягає:

- у можливості набуття учнями цілісної системи знань, умінь та навичок;
- у підвищенні мотивації учнів до виконуваної діяльності та здобутті додаткової інформації;
- у максимальному наближенні навчального середовища учнів до професійно-виробничого;
- у вмінні працювати в команді, колективно вирішуючи всі поточні питання;
- в опануванні найважливішими методами наукового пізнання (висунути та обґрунтувати задум, самостійно формулювати завдання

проекту, знайти метод аналізу ситуації тощо) та навичками пошуково-дослідницької роботи;

- у рефлексії та інтерпретації результатів.

У зв'язку з цим визначено, що застосування методу проектів у процесі професійної підготовки сприяє становленню особистості учня як суб'єкта діяльності та соціальних стосунків, забезпечує розвиток ключових компетентностей, допомагає готувати учнів до майбутньої самостійної та творчої професійної діяльності, а також підвищує їх мотивацію до навчально-пізнавальної діяльності.

Метою даних методичних рекомендацій є надання допомоги педагогам професійної школи щодо способів впровадження у навчально-виробничий процес технології проектної діяльності, зокрема при підготовці фахівців сфери торгівлі.

Особливість методичних рекомендацій полягає у наступному:

- автором зроблено стислий огляд найбільш актуальних на сьогодні технологій навчання професії, серед яких особливу увагу приділено використанню методу проектів;
- розглянуто зміст та цілі проектної діяльності учнів ПНЗ, типи проектів, методику виконання проектів, оцінювання проектної діяльності учнів, роль педагога в організації проектної діяльності;
- проаналізовано специфіку професій, пов'язаних з торгівлею, представлено вимоги до сучасного фахівця торгівельної галузі та описано досвід упровадження проектної навчальної діяльності при підготовці фахівців сфери торгівлі на прикладі конкретного ПНЗ;
- у додатках подано приклад учнівського проекту.

Автор висловлює щире подяку всьому педагогічному колективу Херсонського вищого професійного комерційного училища та особисто старшому майстру Стаднік Оксані Іванівні за надані методичні матеріали для підготовки даного видання.

Розділ 1. Стислий огляд сучасних технологій навчання професії

1.1. Реалізація сучасних технологій навчання у системі професійної освіти

Найважливіша риса сучасного навчання – його спрямованість на те, щоб навчити учнів не лише пристосовуватися, а й активно діяти в ситуаціях, які зазнали соціальних змін. У зв'язку з цим виникає необхідність в інтенсифікації процесу вивчення предметів таким чином, щоб він був корисним, цікавим і, водночас, захоплюючим. А це можливо шляхом подолання надмірної абстракції, через розкриття ролі навчальних предметів у пізнанні навколишнього світу, через інтеграцію з іншими предметами та формування у такий спосіб цілісного, гармонійного світосприйняття учнями. При цьому функції педагога перетворюються у функції менеджера процесу пошуку та конструювання нових знань, а функції учня – в активного конструктора власної системи знань. Соціальне замовлення не тільки України, а й світового співтовариства потребує, перш за все, людей, здатних самостійно удосконалюватися, пізнавати, генерувати нові ідеї, набувати навичок, необхідних для розуміння того, що відбувається у світі; діяти таким чином, щоб робити потрібні зміни у середовищі свого мешкання; жити в суспільстві, беручи участь у всіх видах людської діяльності.

Нові соціально-економічні умови, інтереси виробництва обумовлюють нові вимоги до підготовки професійними навчальними закладами висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно використовувати на практиці досягнення науки і техніки, брати активну участь у технологічному оновленні виробничих процесів. У зв'язку з цим, значно розширюється обсяг знань, якими повинні володіти випускники професійної школи.

Фахова підготовка конкурентоспроможного робітника значною мірою залежить від професійної і педагогічної майстерності викладача та майстра виробничого навчання. Головними ознаками професійної майстерності педагогічного працівника є: оволодіння ефективними засобами передачі учням знань і умінь; уміння планувати й здійснювати педагогічний вплив;

уміння встановлювати правильні взаєностосунки з учнями, організовувати і спрямовувати їхню діяльність; уміння переконувати; глибоке знання свого предмету, широка ерудиція тощо [1, с. 16]. Отже, набуття високого рівня педагогічної майстерності – процес тривалий і складний. З огляду на це, неабияке значення має відмова від традиційних методів навчання.

Кожен педагог має самостійно впроваджувати ефективні форми і методи навчання. Як правило, краще засвоєння нового матеріалу відбувається в процесі активної діяльності учнів за умови, коли в цей процес вносяться елементи новизни.

Інноваційна діяльність педагога професійної школи в основному пов'язана з проектуванням і реалізацією інноваційних технологій. Вона буде ефективною за умови наявності у нього системи прогностичних, проектувальних, конструктивних, організаційних, комунікативних, рефлексивних, аналітичних та інших умінь.

Зважаючи на те, що до інноваційної технології входить система умінь, яка забезпечує проектування і реалізацію навчально-виховного процесу, педагог професійної школи має оволодіти вміннями організації кожного етапу професійно-педагогічної діяльності на основі врахування низки чинників: пріоритетності цілей професійної освіти, специфіки змісту навчання, вікового і освітнього рівня учнів, їх фізичного стану, рівня навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення [12, с. 124].

Вибір технології навчання – це завжди вибір стратегії, пріоритету, системи взаємодії роботи педагога з учнем. Як показує досвід, найбільш пріоритетними у практиці професійної освіти на сьогодні є: технологія диференційованого навчання, ігрові технології навчання, інформаційно-комунікаційні технології, технологія ситуативного навчання, технологія проблемного навчання, проектна технологія. Розглянемо більш детально кожную з них.

1.2. Технологія диференційованого навчання

Сутність технології диференційованого навчання в ПНЗ полягає у введенні так званого базового рівня й орієнтації учнів на різні рівні засвоєння однакового обсягу навчального матеріалу. Розрізняють дві форми диференціації: зовнішню та внутрішню. Зовнішня диференціація передбачає створення на основі інтересів, схильностей, досягнутих результатів і проєктованої професії відносно стабільних груп учнів – це може бути групова робота (сильні учні; учні, які потребують корекції знань; гурткова робота). Внутрішня диференціація (найпоширеніший вид роботи) – це сукупність методів, форм і засобів навчання, які застосовуються з урахуванням індивідуальних особливостей учнів на основі виділення різних рівнів навчальних вимог. В основному, виділяються такі види внутрішньої диференціації: за ступенем складності матеріалу, за рівнем самостійності роботи учнів, за обсягом роботи на уроці. Так на уроках теоретичного і виробничого навчання проводиться навчання за однією програмою, однак на різних рівнях складності. Учня можна запропонувати три рівні складності змісту навчання (базовий, достатній і поглиблений), за якими викладач розробляє систему диференційованого контролю знань учнів – це різнорівневі тестові завдання, картки-завдання тощо.

При диференційованому підході слід враховувати: загальний рівень підготовки та розвиток учня, особливості його психічного розвитку (пам'ять, мислення, пізнавальна діяльність); індивідуальні особливості учня (схильність до...); нездатність учня засвоювати знання з предмету з тих чи інших причин (крім розумового розвитку); інтерес учня до предмету. Варто час від часу повторно оцінювати рівень досягнень учнів, щоб вони мали змогу переміщатися з однієї групи в іншу, підвищуючи рівень своїх знань, що визначається за допомогою моніторингу.

Інший підхід до реалізації моделі диференційованого навчання – поділ учнівської групи відповідно до навчальних здібностей учнів (високі, середні, низькі). При цьому є можливість розвивати творчі задатки всіх учнів, не

збільшуючи обсяг навчального матеріалу. Так, для більш підготовлених учнів пропонуються такі види завдань: складання текстів диктантів; складання карток-завдань із матеріалу, що вивчається; складання узагальнюючих таблиць, опорно-логічних схем для роботи на уроках; придумування лінгвістичних казок-мініатюр; робота з додатковою літературою (словниками, довідниками, різноманітними посібниками тощо); перевірка індивідуальних завдань, виконаних учнями з нижчим рівнем підготовки; взаємоперевірка й аргументоване оцінювання виконаних на уроці завдань; виконання обов'язків консультанта з групової роботи; праця учня «викладачем» (проведення фрагмента уроку); створення інструкційно-технологічних карт тощо. Водночас менш підготовлені учні мають змогу виконувати посильні для них завдання з метою опанування базового рівня навчальних досягнень [12, с. 73].

1.3. Ігрові технології навчання

Технології ігрового навчання – це така організація навчального процесу, під час якої навчання здійснюється у процесі включення учня у навчальну гру (ігрове моделювання явищ, «проживання» ситуації).

Особливості ігрових (імітаційних) технологій [14]:

- учні – не пасивні об'єкти навчального процесу, а суб'єкти своєї професійної або соціальної діяльності;
- учні мають змогу бачити перспективи свого професійного і життєвого шляху, свідомо розвивати свої професійні та особистісні здібності;
- розвиток в учнів ціннісних орієнтацій, взаємин, культури спілкування, культури мислення, методів діяльності (планування, прогноз, аналіз, рефлексія);
- організація такої діяльності учнівських груп (колективів), у процесі якої відбувається засвоєння професійних знань, набуття практичних умінь і навичок, розвиток кожної особистості і групи в цілому.

Організація ефективного навчання за умов впровадження ігрових (імітаційних) технологій, передбачає дотримання наступних принципів:

- проблемності;
- особистісної взаємодії;
- єдності розвитку кожного учня і групи;
- самонавчання на основі рефлексії.

Принцип проблемності означає побудову навчання не на готових рішеннях, а групове (колективне) вирішення навчальних проблем. Саме в їх обговоренні, тобто в ситуації колективної діяльності, педагог і учні залучаються до навчальної діяльності, для них вона стає особистісно-значущою і розвиваючою.

Принцип особистісної взаємодії у навчанні за вказаними технологіями вимагає залучення учасників навчального процесу в спільне «проживання» навчально-пізнавальних і емоційно-моральних ситуацій на основі особистих позицій кожного суб'єкта навчання. Особистісний і професійний розвиток учнів забезпечується за умови дотримання наступних вимог до учасників спілкування:

- доброзичливість – відсутність агресивності у пропозиціях, звертаннях тощо;
- можливість вільного вияву почуттів, що значно підвищує здатність учнів до творчості;
- розвиток емпатії – уміння відчувати психологічний стан іншої людини, уміння співпереживати, співчувати;
- розвиток уміння сприймати ситуації не як добрі чи погані, а як ситуації, що вимагають міркування, аналізу, вирішення, тобто сприймати їх як проблемні.

Принцип єдності розвитку кожного учня і групи (створення колективу) ґрунтується на тому, що повноцінний розвиток кожного учня здійснюється

не тільки в процесі взаємодії з педагогом, а й у ході спілкування з іншими учнями.

Принцип самонавчання на основі рефлексії означає орієнтацію технології на індивідуалізацію діяльності кожного учасника навчального процесу на основі оперативної регулярної самооцінки, самоконтролю, тому що колективне мислення надає можливість кожному учню брати участь в обговоренні, у тій ролі, у якій дозволяє рівень його особистих якостей. Це може бути позиція лідера, «генератора ідей», опонента, консультанта, слухача тощо.

У навчальному процесі застосовуються декілька різновидів ігор.

Організаційно-діяльнісна гра передбачає організацію педагогом колективної діяльності учнівської групи на основі моделювання змісту навчання у вигляді системи проблемних ситуацій і взаємодії всіх суб'єктів навчання в процесі аналізу і вирішення даних ситуацій. Завдання керівника гри – зробити учнівську групу творчою одиницею навчального процесу, але за умови збереження особистої позиції кожного учня.

Ділові ігри є моделюванням реальних механізмів і процесів професійної діяльності. *Ділова гра* – це форма відтворення предметного і соціального змісту професійної діяльності майбутнього спеціаліста, моделювання відносин, характерних для цієї діяльності. У грі за допомогою знакових засобів (мова, мовлення, документація, таблиці, графи тощо) відтворюється професійна обстановка, подібна за сутнісними характеристиками до реальної [17].

Рольові ігри характеризуються наявністю складного завдання чи проблеми, спонтанного, соціального або життєвого характеру, не пов'язані з майбутньою професійною діяльністю учнів і розподілом ролей між учасниками гри для вирішення завдань.

Цілями рольових ігор можуть бути:

- вироблення стратегії дій у конфліктних або стресових ситуаціях;
- розвиток цільових поведінкових настанов;

- розвиток комунікативних навичок;
- ілюстрація емоційного аспекту діяльності.

Тренінг (операційна гра) – це інтерактивний метод навчання, який представляє собою сукупність практичних вправ з моделювання реальних або вигаданих виробничих, суспільних або побутових ситуацій [1]. Приймаючи участь у тренінгу, учні мають можливість закріпити і розвинути З, У, Н, змінити своє відношення до власного загальнолюдського або професійного досвіду. При проведенні тренінгів можуть широко використовуватися елементи інших інтерактивних методів: ділові та рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, мозкові атаки, опитування експертів, дискусії тощо.

Тренінг не є суто педагогічним методом. Він використовується і в андрагогіці (при навчанні дорослих), і в системі заходів мотивації персоналу підприємства, і при формуванні групи багаторівневого мережевого маркетингу тощо. Великою популярністю, наприклад, серед менеджерів користується проведення таких тренінгів: тренінг навичок ведення переговорів, тренінг навичок проведення презентацій, тренінги лідерських навичок. В ході таких тренінгів учасники опановують різні аспекти практичної діяльності: мотивація персоналу підприємства, методика прийняття рішень, організація роботи в командах тощо.

Особливістю гри є те, що їй властивий елемент несподіваності, певної спонтанності мовлення. Елементи новинок на уроці викликають в учнів відчуття подиву, новизни, незвичайності, несподіванки, тому вони із задоволенням виконують відведені їм ролі, у процесі чого розвивається логічне мислення і відбувається краще засвоєння вивченого матеріалу [5, с. 106; 18, с. 21].

1.4. Інформаційно-комунікаційні технології навчання

Розвиток комп'ютерних мереж забезпечив створення *інформаційно-комунікаційних технологій* навчання. Науковці розрізняють такі типи інформаційно-комунікаційних технологій:

- комп'ютерні (використання комп'ютера як засобу для досягнення певних цілей);
- комунікаційні (мережеве з'єднання пристроїв);
- аудіовізуальні (використання аудіо-, відеоапаратури, візуальних засобів (ТЗН), інтерактивні дошки, проектори);
- медіа-технології (використання засобів масової інформації та комунікації: преса, телебачення, кіно, радіо тощо);
- мультимедійні технології;
- мобільні технології та інші.

Сьогодні в ПНЗ широко використовуються аудіовізуальні, комп'ютерні, мультимедійні технології, які забезпечують становлення аналітичних, організаційних, проектних, комунікативних навичок, здатності прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, уміння будувати і керувати індивідуальними освітніми програмами. Використання комп'ютерів ефективно у процесі професійної і загальноосвітньої підготовки. Створення презентацій є одним із головних напрямлень роботи учнів і педагогів.

Презентації носять як інформаційний, так і проблемний характер. Вирішення поставленої проблеми дає можливість викладачу не тільки поглибити знання учнів, але й розкрити виховне значення поставленої проблеми за допомогою ілюстрацій, схем, стислого, але змістовного текстового матеріалу.

Однією з найбільш популярних на сьогоднішній день технік є Microsoft Publisher – унікальна видавнича програма з величезними можливостями використання при викладанні будь-якого навчального предмету. За допомогою неї можна створювати понад 20 видів друкованої продукції, починаючи з різноманітних бюлетенів і публікацій. Так використання

публікацій дає можливість учням за нетрадиційних умов засвоїти, повторити основні теоретичні виклади теми, блоку, розділу. Створення і використання публікацій дає можливість учням згадати основні теоретичні виклади теми, підготуватися до сприйняття нового матеріалу.

Таким чином, викладачі та майстри виробничого навчання в системі ПТО мають широкі можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій, але при цьому слід пам'ятати, що ІКТ не можуть заповнювати весь навчальний час, тому, готуючись до занять, педагог повинен чітко дозувати використання ІКТ, враховуючи навчальні потреби, технічні можливості та рівень підготовки учнів [11, с. 165; 18, с. 33].

1.5. Технологія ситуативного навчання

Технологія ситуативного навчання (case-study) на теперішній час вважається одним з найефективніших способів навчання учнів навичкам практичних дій у складних професійних та життєвих ситуаціях.

Вперше термін «кейс-стаді» було використано на початку ХХ століття і застосовано в навчальному процесі Гарвардської школи бізнесу (Harvard Business School) у 1921 році. Саме в Гарварді було розроблено перші кейсові ситуації для навчання студентів бізнес-дисциплін.

З методичної точки зору кейс – це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структурований опис ситуацій, запозичених з реальної практики. В перекладі з англійської кейс – випадок, кейс-стаді – повчальний випадок. Класичним є визначення поняття «кейс-стаді» як опис ситуації, яка реально існувала. Кейс – це завжди моделювання життєвої ситуації.

Кожна з проблем (ситуацій), які розглядаються в кейсі, має відповідати чотирьом умовам.

По-перше, кейси повинні бути правдивими, реалістичними, однак, в той же час, не обтяженими деталями, бути за тематикою зв'язаними з матеріалом, що вивчається. Добрим вважається кейс, який відповідає десяти

характеристикам якісного кейсу: бути вміло розказаною історією, стосуватися важливої проблеми, описувати реальну ситуацію з прийняттям оптимального рішення, містити конкретні порівняння, надавати можливість для узагальнення висновків, давати змогу оцінити ефективність вже прийнятих раніше рішень, бути оптимальним за розміром.

По-друге, ситуаційні вправи пропонують розгляд феноменів, з якими, як правило, стикаються робітники в конкретних умовах.

По-третє, кейси загострюють інтерес учнів до питань, з якими ті стикаються, підкреслюють їх значущість та необхідність вирішення. Кейси також пропонують шляхи реалізації проблеми та вдосконалюють майстерність учнів у її вирішенні.

По-четверте, кейси вдосконалюють практичні навички; спрямовують на пошук відповідних шляхів, можливих реакцій на різноманітні ситуації, використання специфічних інструментів та понять.

Також кейси допомагають у перенесенні навчального середовища з аудиторії на робочі місця. Особливо це можливо з огляду на те, що учні:

- а) краще усвідомлюють власні пріоритети та цінності, які мають відношення до їх професійної діяльності;
- б) вчаться визначати класи більш чи менш типових ситуацій;
- в) розвивають в собі ширші можливості для аналізу, оцінюють наслідки різних рішень.

Існують наступні типи кейсів: кейс-випадок, кейс-вправа і кейс-ситуація.

Кейс-випадок – це короткий кейс, який розповідає про окремий випадок. Його можна використовувати під час лекції, для того, щоб проілюструвати певну ідею або підняти питання для обговорення. Даний кейс можна прочитати дуже швидко і тому учням не треба готуватися вдома.

Кейс-вправа надає учню можливість застосувати на практиці здобуті навички. Найчастіше використовується там, де необхідно провести кількісний аналіз.

Кейс-ситуація – класичний кейс, що вимагає від учня аналізу ситуації. В ньому найчастіше ставиться запитання: «Чому ситуація набула такого розвитку і як становище можна виправити?» [18, с. 19].

1.6. Технологія проблемного навчання

Технологія проблемного навчання – це тип навчання, при якому педагог, систематично створюючи проблемні ситуації і організовуючи діяльність учнів з рішення навчальних проблем, забезпечує оптимальне поєднання їх самостійної пошукової діяльності з засвоєнням готових висновків науки.

Сутність проблемного навчання полягає у загостренні діалектичного протиріччя між тим, що знає та вміє людина (учень) і неможливістю прямого застосування цих знань чи вмінь у нестандартних або критичних ситуаціях.

Основним елементом проблемного навчання є «проблемна ситуація», яка має свою функціональну характеристику. Проблемне навчання спрямоване на формування пізнавальної самостійності учнів, розвиток їх логічного, раціонального, критичного, творчого мислення і пізнавальних здібностей. У цьому і полягає його головна відмінність від традиційних методів навчання.

По-перше, розвиток критичного мислення забезпечує перехід від навчання, орієнтованого переважно на запам'ятовування до навчання, спрямованого на розвиток самостійного свідомого мислення учнів.

По-друге, це набагато ефективніший шлях використання часу педагогом, ресурсів суспільства, аніж навчання, яке залишає учнів пасивними, стомлює їх одноманітністю і результати якого швидко забуваються, оскільки вони не розвиваються та не використовуються на практиці.

По-третє, ми повинні готувати учня до життя в інформаційному суспільстві. А це значить, треба навчити його серед невпинного потоку інформації вибирати головне, критично перевіряти отриману інформацію.

По-четверте, критичне мислення є дієвим способом виховання демократичного менталітету громадян, які повинні про все мати власну думку і не дозволяти маніпулювати своєю свідомістю.

Отже, розвиток критичного мислення є невід'ємною складовою технології проблемного навчання і починається із залучення інформації, її критичного осмислення та закінчується прийняттям оптимального рішення.

Проблемне навчання реалізується за допомогою сукупності методів, причому їх співвідношення залежить від ступеня самостійності учнів. Особливістю застосування проблемних методів на уроках професійного навчання є обов'язковий зв'язок з конкретною діяльністю учнів.

Для створення проблемних ситуацій необхідно підібрати навчальний матеріал, який характеризується суттєвими міжпредметними та причинно-наслідковими зв'язками, а також матеріал, основою якого є узагальнення найбільш суттєвих якостей, явищ, властивостей та виявлення закономірностей.

Особливість проблемного питання – це відсутність можливості дати на нього пряму однозначну відповідь. Проблемне питання містить сховане протиріччя і дає можливість учням дати нетипову, неоднозначну відповідь, оскільки в їх попередньому досвіді немає готової схеми рішення даної проблеми. Проблемне питання повинне містити пізнавальні утруднення і викликати інтерес учнів. Правильно поставлене проблемне запитання повинне сприяти появі в учнів додаткових запитань, при цьому мислення учнів являє собою процес суб'єктивного відкриття невідомого: від досягнутого рівня знань до наступного, який приводить до логічного розв'язання ними проблемної ситуації.

Для формування проблемних запитань можна рекомендувати наступні ключові слова:

«Чим довести, що...?»

«Яке значення буде мати...?»

«Як переконатися, що саме цей спосіб раціональний?»

«Що відбудеться у випадку...?»

«Чи можна замінити...?»

«Які умови необхідні для здійснення...?»

«Як необхідно змінити послідовність операцій, щоб...?»

«Обґрунтуйте придатність даного матеріалу для виготовлення...»

«Чому потрібно зробити саме так, а не інакше...?»

«Які зміни потрібно внести в технологічний процес , щоб...?»

«Як здійснити на практиці...?» тощо.

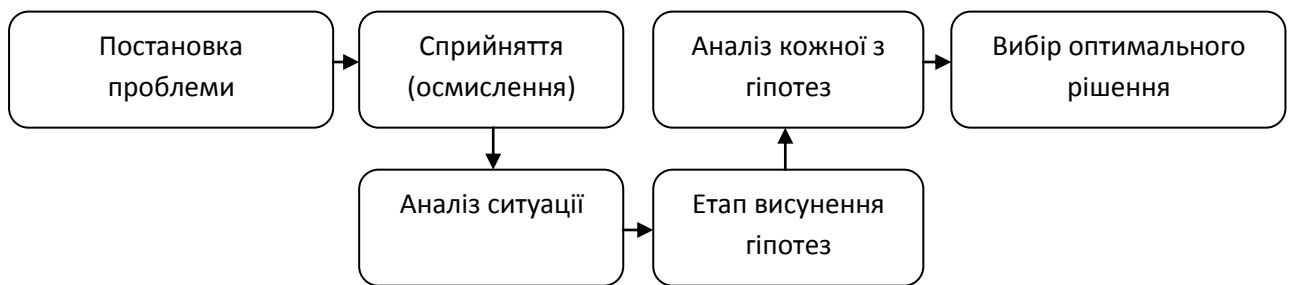

Рис. 1. Орієнтовна схема постановки та вирішення проблемної ситуації

Застосування проблемного навчання можливе на всіх етапах уроків професійної підготовки будь-якого типу, однак при цьому потрібно враховувати рівні проблемності навчального матеріалу.

В сучасній педагогіці виділяють чотири рівні проблемності, які характеризують рівень самостійності учнів при виконанні завдання.

Перший рівень проблемності (монологічний): педагог сам створює проблемну ситуацію і показує шляхи та способи її вирішення. Характер навчальної діяльності учнів – репродуктивний. Метод інструктування – монологічний виклад (розповідь, пояснення, роз'яснення ходу демонстраційного експерименту та ін.). Проблемний виклад першого рівня застосовують при мотивації навчальної діяльності, поясненні нового матеріалу на вступному інструктажі, при слабкій підготовці учнів на всіх етапах навчання.

Другий рівень (діалогічний) відрізняється від першого збільшенням частки самостійної роботи учнів при вирішенні проблеми, яку ставить майстер: її розв'язання здійснюється в процесі спільної роботи майстра і учнів. Діяльність учнів – репродуктивна з елементами частково-пошукової. Метод інструктування – діалогічний виклад (сполучення розповіді, пояснення на етапі викладення проблемного навчального матеріалу з елементами евристичної бесіди в процесі обговорення). Застосування проблемного навчання на цьому рівні в процесі інструктування на уроках виробничого навчання можна реалізувати у такий спосіб: після викладення нового навчального матеріалу і проведення показу нових трудових дій, під час обговорення порядку виконання робіт майстер замість готових правил і вказівок обговорює у формі бесіди з учнями раціональні режими технологічних процесів, можливість використання різних матеріалів, інструментів, оснащення тощо.

На третьому рівні (евристичному) педагог тільки створює проблему, а учні розв'язують її в процесі самостійної пізнавальної діяльності під його керівництвом. Основний метод проведення інструктування – евристична бесіда; діяльність учнів можна оцінити як частково-пошукову. На уроках виробничого навчання цей рівень проблемності може бути реалізований у вигляді «неповного» вступного інструктажу чи завдань при роботі з інструкційно-технологічною документацією. «Неповне» вступне інструктування можна представити в наступному вигляді: майстер, пояснюючи виконання завдання, пропонує учням самим визначити, яку операцію він навмисно пропустив, в якій послідовності, якими прийомами, способами, інструментами вона виконується.

Четвертий рівень проблемності (творчий, дослідний) припускає максимальну самостійність учнів при вирішенні завдань. Діяльність учнів носить пошуковий (дослідницький) характер. Пізнавальну задачу учні можуть самостійно сформулювати на основі аналізу навчального матеріалу, за результатами екскурсій на підприємство і знайомства з новим

обладнанням, інноваційними виробничими технологіями [12, с. 215; 18, с. 30].

Сьогодні надзвичайної популярності набувають технології навчання у співпраці, як от навчання в малих групах, ділові/рольові ігри тощо. Опублікована велика кількість психолого-педагогічних, науково-методичних праць, де учені доводять переваги цих методів, закликають педагогів активно їх використовувати, обговорюють методику проведення уроків, добору завдань, оцінювання учнів.

Питання до самоперевірки

1. Охарактеризуйте основні вимоги до підготовки сучасних фахівців у професійних навчальних закладах.
2. Розкрийте сутність технології диференційованого навчання.
3. Сформулюйте особливості ігрових (імітаційних) технологій.
4. Дотримання яких принципів передбачає організація навчання за умов впровадження ігрових технологій?
5. Назвіть переваги та недоліки застосування інформаційно-комунікаційних технологій при організації навчального процесу у професійних навчальних закладах.
6. У яких випадках доцільним є застосування технології ситуативного навчання (case-study)?
7. У чому полягає сутність технології проблемного навчання?
8. Проаналізуйте рівні проблемності, що характеризують ступінь самостійності учнів при виконанні проблемних завдань.

Розділ 2. Сутність проектної технології навчання

2.1. Зміст та цілі проектної діяльності учнів ПНЗ

Аналіз сучасних педагогічних теорій щодо організації навчального процесу, зокрема особистісно-орієнтованого навчання (С. Подмазін,

А. Фурман, І. Якиманська) [11; 12], засвідчив, що особливої уваги у практиці колективної роботи заслуговує технологія проектного навчання.

На сьогоднішній день проектна технологія як одна з інноваційних технологій навчально-виховного процесу дедалі активніше використовується у системі професійних закладів освіти. Її сутність полягає у стимулюванні інтересу учнів до певних проблем, володінні певною сумою знань, умінь, навичок при її вирішенні та формуванні життєвих навичок особистості учня. Головним елементом проектної технології є процес проектування учнівського пошуку – від моделювання тренувальних умінь до постановки навчальної проблеми та її дослідження, до конструювання й визначення оптимальних шляхів її розв'язання у вигляді проекту. Результатом впровадження проектної технології в навчальний заклад є інноваційно-розвивальне середовище, яке передбачає:

- мотивацію навчальної діяльності учнів;
- проблемно-креативну спрямованість;
- інтерактивну організацію освітньої діяльності колективу закладу;
- набуття учнями знань, умінь і навичок як самостійного, так і колективного пошуку, постійну актуалізацію їх застосування;
- формування нового досвіду та розвиток необхідних психологічних якостей;
- орієнтацію на особистісний та колективний успіх [7].

Технологія проектів передбачає постановку певної проблеми і наступне її розкриття, розв'язання, з обов'язковою наявністю ідеї та гіпотези розв'язування проблеми, чітким плануванням дій, розподілом (якщо розглядається групова робота) ролей, тобто наявністю завдань для кожного учасника за умов тісної взаємодії, відповідальності учасників проекту за свою частину роботи, регулярного обговорення проміжних кроків та результатів.

Вирішення певної навчальної чи виховної проблеми у ході проектної діяльності передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів,

засобів навчання, а з іншого - інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості [11, с. 15].

Як зазначає О. Пехота, «результати виконання проектів повинні бути «відчутні»: якщо це теоретична проблема, то конкретне її вирішення, якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження» [11, с. 149].

За допомогою впровадження проектної технології у навчально-виховний процес можна навчити учнів:

- виявляти та визначати проблеми;
- проводити їх аналіз;
- знаходити шляхи їх розв'язання;
- розвивати вміння працювати з інформацією;
- знаходити необхідне джерело, наприклад, дані у довідковій літературі або у засобах масової інформації;
- застосовувати отриману інформацію з метою розв'язання поставлених завдань.

Технологія проектів є ефективною у тому випадку, коли у навчальному процесі поставлено певне дослідницьке, творче завдання, для розв'язування якого потрібні інтегровані знання з різних галузей, а також застосування дослідницьких методик (наприклад, дослідження демографічних чи економічних проблем у різних регіонах світу, створення серії репортажів з різних регіонів за однією з проблем, які б розкривали певну тему тощо).

Проекти по праву відносяться до числа нетрадиційних технологій навчання, оскільки вони спроможні забезпечити:

- активність навіть тих учнів, які, як правило, є пасивними під час занять;
- розкриття учнями своїх здібностей, що формує у них впевненість в собі;
- комфортність навчання для учнів, оскільки вони перестають боятися негативної оцінки;
- удосконалення комунікативних навичок учнів, оскільки це дає змогу

їм більше висловлюватись;

- розвиток в учнів ряду здібностей (спільного прийняття рішень, творчого мислення тощо);

- посилює позитивну мотивацію до навчання, бо проект вибирається та реалізується на основі власних інтересів, потреб та можливостей;

- формує творче системне мислення;

- сприяє формуванню культури ділового спілкування, умінню аргументовано захищати свої позиції;

- посилює уяву, яка є значним стимулом для народження нових ідей, пошуку альтернативних рішень, їх аналізу та синтезу як основи інноваційного мислення;

- формує внутрішній план дій та реалізує його на практиці тощо.

На думку вчених, проектне навчання стимулює і посилює позитивну мотивацію до навчання, тому що воно:

- особистісно-орієнтоване;

- активізує безліч дидактичних підходів – навчання у процесі діяльності, сумісне навчання, мозковий штурм, рольові ігри, евристичне та проблемне навчання, дискусії, командне навчання;

- самотивуюче, що означає зростання інтересу та включення в роботу в міру її виконання;

- дозволяє вчитись на власному досвіді та досвіді інших безпосередньо у конкретній справі; приносить задоволення учням, які бачать продукт своєї власної праці.

Основними принципами проектного навчання є:

- добровільність вибору виду діяльності кожним учнем;

- врахування інтересів та психологічних особливостей певної вікової групи учнів;

- посиленість роботи, доведення її до логічного кінця;

- формування основ культури праці, якісне виготовлення та естетичне оформлення об'єктів;

- корисна значимість та економічна обґрунтованість виконаних проектів.

Проектна діяльність також пов'язана з навчально-дослідницькою діяльністю учнів, але за низкою ознак вона відрізняється тим, що:

- по-перше, на відміну від останньої, проектна технологія має на меті всебічне тематичне дослідження проблеми і розробку конкретного кінцевого результату;

- по-друге, головним результатом навчально-дослідницької роботи є дослідження істини, тоді як робота над проектом передбачає, перш за все, отримання практичного результату;

- по-третє, проект є результатом, передусім, колективних зусиль виконавців, тому що на завершальному етапі діяльності передбачає рефлексію спільної роботи, аналіз її повноти, глибини, інформаційного забезпечення, творчого внеску кожного учасника.

Таким чином, якщо навчально-дослідницька діяльність є індивідуальною за своєю суттю і спрямована на отримання нових знань, то метою проектування є вихід за рамки окремого дослідження, розвиток почуття відповідальності, самодисципліни, здатностей до активної громадської участі й самоорганізації, вміння планувати свою роботу і час, бажання робити свою справу якісно і вміння представити результати своєї роботи

Такий процес здійснюється як у процесі навчання, так і в ході спеціально організованої позаурочної діяльності учнів.

Заслуговує на увагу при організації проектної діяльності створення мотиваційної ситуації та підтримання її у процесі роботи. Відповідно до «теорії життєвого досвіду» Дж. Д'юї, дія, яка виходить із власної ініціативи, приносить більше задоволення та значно підвищує ймовірність її повторення, аніж дія, що виконується примусово [19, с. 203]. Таким чином, мотивація учня є дуже важливою рисою проектної технології.

Формуючи мотивацію досягнення успіху в процесі проектувальної діяльності як основу для створення позитивної атмосфери, педагог може використовувати різні варіанти мотивації учнів для роботи над проектом, а саме: можливість здобути цікаву інформацію та самостійно виконати завдання; отримати повагу ровесників; бути кращим; усвідомити корисність власної діяльності для інших людей; знайомство з новими людьми.

2.2. Типи проектів

Кожен проект характеризується різними видами діяльності учнів, тим чи іншим видом координації з боку керівника проекту, термінами виконання, етапністю, кількістю учасників. Тому, розробляючи проект, треба мати на увазі ознаки та характерні особливості кожного типу.

З огляду на різні підходи до класифікації проектів у педагогічній літературі [11; 12; 19], пропонується їх розглядати за цілою низкою *параметрів*:

- складом учасників проектної діяльності: індивідуальні, колективні (парні, групові);
- тривалістю проведення: короткодіючі (кілька уроків із програми одного предмету), середньої тривалості (від тижня до місяця), довготривалі (кілька місяців);
- характером контактів: внутрішні та міжнародні. Внутрішніми називають проекти організовані або всередині одного навчального закладу, або між школами, класами всередині регіону, країни. У міжнародних проектах беруть участь представники різних країн, для їх реалізації можна застосовувати засоби інформаційних технологій;
- характером партнерських взаємодій між учасниками проектної діяльності: кооперативні, змагальні, конкурсні;
- рівнем реалізації міжпредметних зв'язків: монопредметні, міжпредметні, надпредметні;

- характером координації проекту: безпосередній (твердий чи гнучкий), прихований;
- метою і характером проектної діяльності: інформаційні, ознайомлювальні, пригодницькі, мистецькі, науково-пошукові, конструкційні, дослідницькі, творчі, ігрові, практично-орієнтовані, навчально-комунікаційні тощо.

Більш детальна класифікація проектів подається у таблиці 1.

Таблиця 1

Класифікація типів проектів

Критерій класифікації	Тип проекту	Характеристика типу проекту, методичні зауваження
Домінуюча діяльність	Дослідницький	Потребує добре обміркованої структури, що відповідає логіці дослідження; визначеної мети; актуальності предмету дослідження для всіх учасників; відповідних методів роботи (у т.ч. експериментальних і дослідницьких) та методів обробки результатів
	Інформаційний	Спрямований на збирання інформації про досліджуваний об'єкт, явище. Передбачає ознайомлення учасників проекту з отриманою інформацією, її обробку та представлення результату широкій аудиторії. Вимагає добре продуманої структури, можливості систематичної корекції в процесі роботи над проектом
	Практично-орієнтований	Результат діяльності чітко визначено й обов'язково зорієнтовано на задоволення потреб (інтересів) самих учасників. Вимагає ретельно продуманої структури, визначення функції кожного учасника. Важливим є поетапне коректування спільних й індивідуальних зусиль учнів. Бажана зовнішня оцінка фахівця та впровадження в практику отриманих результатів.
	Творчий	Не має детально опрацьованої структури спільної діяльності учасників, але оформлення результатів проекту вимагає чітко продуманої структури у вигляді: - <i>сценарію</i> відеофільму, драматизації; - <i>програми</i> свята, спортивної гри, експедиції; - <i>плану</i> статті, репортажу; - <i>макету</i> газети, альманаху, альбому.
	Ігровий	Структура проекту лише окреслюється та залишається відкритою до завершення роботи. Учасники виконують певні ролі, обумовлені характером та змістом проекту. Імітуються виробничі процеси, соціальні або ділові стосунки, які ускладнюються вигаданими ситуаціями. Результати або намічаються на початку їх виконання, або вимальовуються лише наприкінці проекту.

Кількість учасників	Груповий	Педагогу важливо правильно, з методичної точки зору, організувати групову діяльність учасників.
	Парний	Важливо здійснити підбір пар залежно від поставленої мети.
	Індивідуальний	Важлива мотивація діяльності учнів. Завдання повинні відповідати рівню можливостей виконавців проекту.
Тривалість проведення	Короткостроковий (не більше тижня)	Основна робота проводиться на заняттях з окремого предмету або за спеціальним розкладом на заняттях з декількох предметів.
	Середньої тривалості (від тижня до місяця)	Міжпредметні проекти, які містять достатньо ґрунтовну проблему або декілька взаємопов'язаних проблем. Можуть являти собою програму проектів.
	Довготривалий (понад місяць)	Такі проекти, як правило, виконуються комплексно під час занять та у позаурочний час.
Предметно-змістовна спрямованість	Монопроект	Виконується на уроках з одного предмету. Передбачається використання знань з інших навчальних предметів, але сама проблема належить до однієї галузі знань. Повинні бути чітко позначені ті знання та уміння, яких учні набувають у результаті роботи над проектом.
	Міжпредметний	Передбачає інтеграцію знань із кількох навчальних предметів, потребує кваліфікованої допомоги викладачів-предметників.
Використання комунікацій	Традиційний	Реалізується при безпосередньому контакті учасників.
	Телекомунікаційний	Реалізується в мережах за допомогою засобів інформаційних технологій.
Характер контактів	Внутрішній	Проводиться серед учнів одного навчального закладу або однієї групи.
	Регіональний	Проводиться у рамках міста, всередині регіону.
	Міжрегіональний	Телекомунікаційний проект в межах країни.
	Міжнародний	Телекомунікаційний проект, учасники якого знаходяться в різних країнах.
Характер координації	З відкритою координацією	Координатор проекту виконує свою власну функцію, направляючи роботу учасників, організовуючи окремі етапи проекту, діяльність окремих його виконавців у жорсткому або гнучкому варіанті.
	З прихованою координацією	Характерний для телекомунікаційних проектів. Координатор не виявляє свої функції ні в мережах, ні в діяльності груп учасників. Він виступає як консультант або як рівноправний учасник проекту.

2.3. Методика виконання проектів.

Метою методу проектів є створення умов, за яких учні самостійно й охоче отримують знання з різних джерел, вчаться користуватися ними (знаннями) для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань; удосконалюють комунікативні вміння, працюючи в різних групах; розвивають дослідницькі вміння та аналітичне мислення.

Виконання проекту передбачає зв'язок з реальним життям, незвичайність форми і самостійність виготовлення, створення матеріалів, що по суті є різними формами документування: анотація, рецензія, анкета, таблиця, опис, фото, аудіо- або відеозвіт, колаж, комікс, сценарій, щоденник, журнал, довідник, резюме, каталог, брошура, альбом, словник, стаття, стінгазета, виставка тощо. Матеріал може подаватися у різних формах: дискусія, огляд, виставка, демонстрування, обговорення, презентація, рольова гра, диспут, повідомлення, доповідь, конференція, репортаж, драматизація.

Під час використання проектного методу всі учасники навчально-виховного процесу розв'язують цілу низку різнорівневих дидактичних, виховних і розвивальних завдань. Це сприяє розвитку пізнавальних навичок учнів, формуванню вміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі тощо [9].

Таким чином, *основними вимогами до використання проектів є:*

- наявність значущої у дослідницькому, творчому плані проблеми (завдання), розв'язання якої потребує інтегрованих знань, дослідницького пошуку;
- практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів; самостійна (індивідуальна, парна чи групова) діяльність учнів;
- структурування змістової частини проекту (із зазначенням поетапних результатів);
- використання дослідницьких методів;

- визначення проблеми досліджуваних завдань, що впливають з неї, висунення гіпотези їх розв'язання, обговорення методів дослідження;
- обговорення способів оформлення кінцевих результатів (презентації, захисту, творчих звітів);
- збір, систематизація та аналіз отриманих даних; підбиття підсумків, оформлення результатів, їх презентація;
- висновки, висунення нових проблем дослідження.

Загальні поради до структури проекту.

- Вибір теми проекту, його типу, кількості учасників.
- Обміркування педагогом можливих варіантів проблем, які важливо дослідити в рамках наміченої тематики. Самі ж проблеми впроваджуються учнями з подачі педагога (навідні запитання, ситуації), можлива «мозкова атака» з наступним колективним обговоренням.
- Розподіл завдань по групах, обговорення можливих методів дослідження, пошук інформації, творчих рішень.
- Самостійна робота учасників проекту за своїми індивідуальними чи груповими дослідженнями, творчими завданнями.
- Обговорення отриманих даних у групах (на уроках чи на заняттях у наукових спілках, у груповій роботі в бібліотеці).
- Захист проектів.
- Колективне обговорення, експертиза, результати зовнішнього оцінювання, висновки.

На основі аналізу організації проектної діяльності з учнівською молоддю виділено *основні етапи проектування*: організаційно-підготовчий, плануючий, дослідно-практичний, завершальний [9; 18], що більш детально представлені у таблиці 2.

Для успішного виконання проекту велике значення має рівень виявлення особистої відповідальності окремими його учасниками. Практика використання проектів показує, що чим вищий рівень особистої ініціативи

Етапи виконання проекту

Етапи проекту	Діяльність учасників проекту
<i>Організаційно-підготовчий</i>	• вибір теми проекту (формулювання проблеми); • вибір та обґрунтування типу і виду проекту.
<i>Плануючий етап</i>	• визначення цілей та задач проекту; • визначення теоретичної або практичної значущості проекту (актуальність проблеми); • встановлення міжпредметних зв'язків за темою проекту; • визначення форм і методів проведення досліджень; • складання плану проекту та плану діяльності учасників на кожному етапі проекту; • визначення очікуваних результатів. • визначення бюджету, ресурсного забезпечення (приблизний бюджет, ураховуючи всі види витрат, необхідних для успішної реалізації проекту).
<i>Дослідно-практичний</i>	• вивчення інформаційних джерел за темою проекту, аналіз, систематизація та узагальнення отриманої інформації; • проведення емпіричних досліджень за допомогою визначених методик (спостереження, анкетування, тестування, інтерв'ювання тощо); • проведення практичної діяльності для отримання продуктивного результату; • проведення консультацій із керівником проекту; • аналіз, структурування та узагальнення емпіричних або практичних досліджень; • обробка отриманих результатів; • оформлення проекту.
<i>Завершальний</i>	• представлення результатів проекту: презентація, доповідь, публікація, альбом тощо; • обговорення представлених результатів всіма учасниками проекту; • оцінювання результатів проекту та прогнозування подальшої дослідницької діяльності.

та відповідальності учасників, тим вища якість кінцевого підсумкового продукту. При самоорганізації роботи в групі (творчій, дослідницькій, пошуковій) найбільш відповідальні завдання доручаються тим учням, які мають високий рівень власної відповідальності за покладені на них повноваження, здатність роботи у колективі та орієнтацію на кінцевий результат роботи.

2.4. Оцінювання проектної діяльності учнів

Головною метою оцінювання проектних робіт учнів є стимулювання проектної діяльності й забезпечення її ефективності, формування в учнів прагнення до самоосвіти та самовдосконалення.

Характер оцінювання проектної діяльності учнів залежить як від типу проекту, так і від його теми, умов проведення. Дослідницький, інформаційний та практико-орієнтований проекти включають етапність проведення, а успіх всього проекту багато в чому залежить від правильної організації роботи на окремих етапах. Тому необхідно відстежувати проектну діяльність учнів поетапно, оцінюючи її крок за кроком. Керівник (координатор) проекту або довірені експерти проводять постійний моніторинг проектної діяльності учнів, тактовно надаючи у разі потреби допомогу.

Оцінювання проектної діяльності учнів можна проводити за наступними *критеріями* [1; 10; 13]:

- осмислення проблеми проекту та формулювання мети проекту;
- значущість, актуальність висунутих завдань проектної діяльності, адекватність проблемній ситуації, яка розв'язувалася;
- оригінальність ідеї, способу вирішення проблеми;
- розгляд альтернативних варіантів розв'язання проблеми, критерії вибору оптимальних варіантів рішень;
- доказовість прийнятих рішень, прогнозування наслідків їх прийняття, вміння аргументувати свої висновки;
- практичне використання наявних теоретичних знань та практичних навичок, рівень інтеграції знань із різних областей;
- обсяг нової інформації, яку використано для виконання проекту, ступінь осмислення цієї інформації;
- коректність методів, якими проводиться дослідження та обробка отриманих результатів;

- рівень складності та ступінь володіння використаними методиками (технологіями);
- ступінь самостійності роботи над проектом;
- естетика оформлення результатів проекту, реалізація принципу наочності;
- рівень організації та проведення презентації, вміння відповідати на запитання опонентів (лаконічність та аргументованість відповідей);
- можливість практичного застосування отриманих результатів.

При оцінюванні проектно-технологічної діяльності учнів рекомендується дотримуватися таких критеріїв [15]:

- *конструктивних* – міцність, надійність, зручність використання, відповідність конструкції призначенню виробу;
- *технологічних* – кількість використаних деталей, використання стандартних деталей, оригінальність використання та поєднання матеріалів, їхня дефіцитність, витрата матеріалів, стандартність технологій, необхідне обладнання, складність та обсяг виконаних робіт;
- *естетичних* – оригінальність форми, композиційна завершеність, кольорове вирішення, стиль;
- *економічних* – потреба в даному виробі, можливість масового виробництва, собівартість виробу;
- *екологічних* – можливість використання відходів виробництва, використання деталей після закінчення строку служби виробу.

Окремо можна оцінювати комунікативні навички учасників проекту:

- активність кожного учасника проекту відповідно до його індивідуальних можливостей;
- чіткість виконання учасниками проекту доручених завдань (відведеної ролі);
- колективний характер прийняття рішень;
- характер спілкування учнів в процесі роботи над проектом (культура спілкування, продуктивність взаємодії, взаємодопомога).

Очевидно, що критерії оцінки повинні бути відомі всім учасникам проекту до захисту.

При оцінці проектної діяльності учня необхідно розуміти, що найбільш значущою оцінкою є громадське визнання його успішності, тому що навчальне проектування з погляду учня – це можливість максимального розкриття свого творчого потенціалу, це діяльність, яка дозволяє проявити себе індивідуально або в групі, випробувати свої сили, реалізувати свої знання, принести користь, продемонструвати публічно досягнутий результат. Тому позитивної оцінки гідний будь-який рівень учнівських досягнень.

2.5. Роль педагога в організації проектної діяльності

Як свідчить досвід, учням важко самотійно опанувати технологію роботи над проектом. Важлива роль на всіх етапах діяльності відводиться педагогу, котрий з одного боку, є організатором проекту, а з іншого, рівноправним членом робочої групи і висуває власні цілі, аналізує ситуацію, пропонує цікаві ідеї для обговорення. Педагог може поділитися власним життєвим досвідом, допомогти учням відшукати різнобічні джерела інформації щодо проблеми дослідження, посприяти у контакті зі спеціалістами. Проте вони не повинні виконувати основну роботу: писати за учнів листи, телефонувати від його імені, готувати матеріали чи ілюстрації тощо.

Слід зазначити, що вміння користуватися технологією проектів є показником високої кваліфікації педагога, рівня його методичної підготовки. Основними вимогами до застосування технології проекту у педагогічній практиці є:

- наявність суттєвої проблеми дослідження, що потребує інтегрованих знань, дослідницького пошуку для її вирішення (наприклад, дослідження екологічної проблеми у населеному пункті, вивчення попиту споживачів певної торгової марки з метою подальшого стимулювання продаж, створення

репортажів для дотримання правил вуличного руху, вивчення впливу засобів масової інформації на формування ідеалу сучасної молоді тощо);

- практичне, теоретичне, пізнавальне значення очікуваних результатів;
- застосування дослідницьких методів, що передбачають певну послідовність дій, а саме: визначення проблеми і поставлених нею завдань дослідження; висунення гіпотези та шляхів її доведення; обговорення методів дослідження (статистичних, експериментальних, спостережень тощо);

- обговорення способів оформлення кінцевих результатів (презентацій, захисту, творчих звітів, оглядів тощо); збирання, систематизація і аналіз отриманих даних; підбиття підсумків, оформлення результатів, їх презентація; висновки, висунення нових проблем дослідження [10, с. 58-59].

Впровадження проектної технології у навчально-виховний процес ставить перед педагогом ряд вимог:

- по-перше, знати не тільки свій предмет, але й бути також компетентним у інших галузях науки;
- по-друге, знати своїх учнів, їх можливості, інтереси, потреби, бажання;
- по-третє, бути психологічно грамотним, толерантним, емпатійним;
- по-четверте, бути творчою людиною, мати гарні організаційні здібності, бажати цього самому [9].

Проектування охоплює цілісний процес виникнення та збирання задумів, їх трансформації у формі проекту, а потім підключення процедур, що забезпечують його прийняття та адекватне втілення. Проектну діяльність педагога ми визначаємо як сукупність дій, що полягають у мотиваційному досягненні свідомо поставленої мети щодо дослідження і вирішення педагогічних ситуацій, спрямованих на розвиток суб'єктів освітнього процесу.

Ряд педагогів відзначають [1; 5; 10; 12; 19], що проектна діяльність сприяє розвитку компетентності педагогічного колективу, забезпечуючи:

- підвищення емоційного задоволення від спільної діяльності;
- усвідомлення необхідності конструктивної взаємодії всіх членів колективу, постійного самовдосконалення, більш оперативної та гнучкої зміни як власної діяльності, так і діяльності всього колективу;
- прагнення викладачів до розширення сфери міжпредметних знань;
- звернення педагогів до власної дослідницької діяльності;
- розвиток орієнтацій на співробітництво з учнями, більшу увагу до їх особистісного розвитку;
- становлення готовності педагогів і учнів виступати співтворцями освітнього процесу, колегами щодо дослідницької роботи, співавторами творчих проектів.

Аналіз навчально-виховного процесу у системі професійної освіти показав, що сьогодні можливості для проектної діяльності учнів є при вивченні будь-якого предмету, курсу.

Останнім часом з'явилася значна кількість публікацій щодо виконання навчальних проектів із екології, іноземної мови, хімії, економіки, фізики, і найголовніше – зі спецдисциплін за професіями. Цією технологією користуються в організації контролю та оцінювання досягнень як альтернативною формою, що отримала назву портфоліо – колекція, відбір, аналіз зразків і продуктів навчально-пізнавальної діяльності.

Автори наголошують, що використання технології проектів дозволяє реалізувати діяльнісний підхід у навчанні, застосувати знання й уміння, набуті при вивченні дисциплін на різних етапах навчання, інтегрувати їх у процесі роботи над проектом. Але найголовнішим, на нашу думку, є те, що проектна діяльність учнів є саме тим видом діяльності, який дозволяє максимально наблизити навчальний процес до реальних професійно-виробничих умов, що і забезпечує на сьогоднішній день системне формування професійної компетентності фахівців галузі.

Питання до самоперевірки

1. Розкрийте зміст та цілі проектної діяльності учнів професійних навчальних закладів.
2. Сформулюйте основні принципи проектного навчання.
3. За якими параметрами класифікуються проекти у педагогічній літературі?
4. Охарактеризуйте типи проектів за домінуючим видом діяльності.
5. Які вимоги висуваються до виконання проектів у професійних навчальних закладах?
6. Проаналізуйте основні етапи виконання проекту.
7. За якими критеріями можна проводити оцінювання проектної діяльності учнів?
8. Охарактеризуйте роль педагога професійної школи в організації проектної діяльності учнів.

Розділ 3. Використання проектних технологій навчання при підготовці фахівців сфери торгівлі

3.1. Специфіка професій, пов'язаних з торгівлею

У наш час торгівля має дуже велике соціально-економічне значення. Систематичні дослідження ринку праці ставлять фахівців цієї сфери на одну з перших сходинок затребуваності серед професій, адже торгівля повинна оперативно і, головне, якісно задовольняти постійно зростаючий попит населення на товари та послуги. Зрозуміло, що на сьогодні значно збільшилися вимоги людей до якості обслуговування клієнтів та до фахової підготовки працівників сфери торгівлі. Саме через це останнім часом поряд з традиційними професіями у сфері торгівлі (продавець продовольчих / непродовольчих товарів, продавець-консультант, товарознавець, касир, контролер) з'являються нові, більш сучасні, які безпосередньо пов'язані з торгівлею. Розглянемо більш детально кожну з них.

Агент із закупівель (продажу). Дуже важливий елемент сучасного бізнесу, оскільки необхідно раціонально розраховувати обсяг закуплених матеріалів і, як результат, кількість проданих товарів. Співробітник, який займає цю посаду, повинен проводити аналіз ринку, щоб знайти належних постачальників ресурсів і споживачів товарів. У його посадові зобов'язання також входить укладення договорів про постачання, контроль за зберіганням, транспортуванням вантажу.

Агент з постачання. Частина роботи, що пов'язана з поставкою товарів, є важливою для виробника, оскільки розробка плану агентом дозволяє більш чітко стежити за товарообігом, що дає деякі переваги перед конкурентами. Агент з постачання має повний список асортименту продукції фірми, яка користується попитом серед населення тієї чи іншої категорії. Він повинен розраховувати правильну кількість товару для поставки. Це одна з найбільш затребуваних професій у сучасному бізнесі.

Дистриб'ютор. Виконує функції посередника між виробником і кінцевим споживачем. Але крім виконання цієї функції, як правило, в посадові обов'язки дистриб'ютора входять маркетингові послуги, тобто реклама товару, його монтаж і налагодження на місці. Він може проводити аналіз місцевого ринку, що б дізнатися купівельну спроможність населення. Робота дистриб'ютора також є дуже важливою, оскільки саме він постачає товар потрібному споживачеві, тому частково покупець робить висновки в цілому про організацію дивлячись на людину, який доставила йому товар.

Бренд менеджер. Це фахівець в сфері просування товару або послуги фірми на ринку. Бренд-менеджер повинен мати знання в сфері маркетингу, менеджменту і реклами. Цей фахівець дуже важливий тоді, коли фірма намагається захопити свою частку на ринку, просуваючи новий, більш якісний і досконалий товар. У цьому випадку бренд-менеджер повинен розробити програму просування товару на ринок, яка може включати акції, знижки, бонуси та інше.

Мерчендайзер. Спеціаліст з торгівлі, який займається роздрібним продажем. У його завдання входить підтримування позитивного образу фірми в очах споживачів, відстеження наявності товарів в магазинах. Мерчендайзер також може коригувати роздрібні ціни на продукцію, яку він постачає.

Супервайзер. Це головний спеціаліст з контролю і моніторингу діяльності виробника або торгової точки. Як правило, супервайзери ні від кого не залежать і працюють самі на себе, надаючи свої послуги різним юридичним особам [6].

Виникнення цих професій є наслідком розвитку нашого суспільства і переходом його на більш сучасну технологію торгівлі, яка включає, у тому числі, й Інтернет-торгівлю.

Відповідно до Державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах на сьогоднішній день у професійних навчальних закладах України готують таких фахівців, пов'язаних з сферою торгівлі: адміністратор торгового залу, декоратор вітрин, демонстратор-консультант з продажу інформаційно-комунікаційного устаткування, контролер-касир, касир торговельного залу, продавець (з лотка), продавець продовольчих/непродовольчих товарів, рубач м'яса на ринку[16].

Як показує практика, найбільш популярною та затребуваною професією у цій сфері досі залишається спеціалізація «продавець продовольчих/непродовольчих товарів». Декілька слів про специфіку даної професії.

Не варто думати, що основне завдання продавця – обміняти наші гроші на наявний у нього товар. Насправді, покупець дуже часто не впевнений у своєму виборі, тому його доводиться «підштовхувати» до покупки. Уміння бути переконливим, говорити зі споживачем на одній мові – одне з головних завдань для тих, чия професія – продавець.

Робота продавцем вимагає по-справжньому енциклопедичних знань. Покупець задає безліч питань, і на кожне потрібно вміти відповісти. У продуктовому гіпермаркеті нам обов'язково потрібно знати наскільки солодкими виявляться яблука, які нам сподобалися, в магазині парфумерії та косметики – чи підійде цей запах нашій подрузі-брюнетці.

Питання є завжди і ми постійно чекаємо, що нам на них розгорнуто дадуть відповідь.

Серед найбільш успішних і знаменитих в історії торгівлі продавців слід виділити кілька всесвітньо відомих прізвищ.

Дейл Карнегі. Знаменитий психолог і автор книги «Як завойовувати друзів і впливати на людей» [8]. Одним з перших у свій час помітив цінність ораторського мистецтва для продажу. Зробив на цьому блискучу кар'єру. Згодом вчив інших основним методикам публічного виступу.

Мері Кей Еш. Успішний продавець і творець однойменної косметичної компанії. Розробила систему мережевих продажів, де жінки продавали одна одній різну косметику. Ця компанія досить популярна і зараз.

Григорій Григорович Єлисеєв. Російський купець. Успішно розвинув сімейну справу, яку згодом перейменував в торговельне товариство «Брати Єлисеєви». Створив знамениті Єлисеївські магазини в Москві і в Санкт-Петербурзі.

Серед всього переліку торгових професій особливої майстерності вимагає професія продавець-консультант. Його завдання набагато складніше, адже крім нього ніхто не допоможе покупцеві розібратися у всій різноманітності пропонованих товарів і вибрати серед них той єдиний, який максимально його влаштовує і за ціною, і за наявними характеристиками, і за якістю.

Згадайте свій останній візит до магазину електроніки. Що запам'яталося з цих відвідин найбільше? Звичайно ж, нескінченні ряди різноманітної техніки: десятки плазмових телевізорів і ноутбуків, сотні мобільних телефонів всіх цінових категорій. Самостійно вивчити властивості

кожної пропонованої моделі практично неможливо: доведеться на кілька днів відкласти роботу, забути про домашні справи і цілеспрямовано вивчати характеристики передбачуваної покупки, від моделі до моделі. Погодьтеся, складно припустити, що хтось із нас вчинить саме так. Проте, ми регулярно ходимо по магазинах, здійснюючи різні покупки. І з вибором нам частіше за все допомагає той, чия професія продавець-консультант.

Виходить, що професія продавець-консультант змушує людину ставати практично вічним студентом: необхідність знати все про новинки і орієнтуватися у величезному асортименті – невід'ємна якість даної професії і гарантія гарного заробітку.

Звичайно, і в цій роботі є плюси і мінуси. Робота з людьми завжди вважалася однією з найскладніших. Чи не кожен з одного лише погляду на людину зможе підібрати для нього правильний стиль спілкування, знайти потрібні аргументи, переконати зробити покупку. Комуś це дається важко, і він йде шукати іншу професію, а хтось знаходить в цьому своє покликання.

Таких продавців консультантів ми по-справжньому цінуємо і дозволяємо переконати нас купити навіть те, що абсолютно не планували.

На жаль, сучасна практика така, що на роботу у якості продавців часто беруть людей абсолютно без будь-якої освіти. Звичайно, це не може не відбитися на якості обслуговування клієнтів і робочому процесі. У будь-якому випадку профільна освіта буде значним плюсом при працевлаштуванні, з яким у продавців проблем точно не буде. Вони потрібні завжди і всюди. Чим більше магазинів з'являється, тим більше зростає попит на професійних продавців.

Заробітна плата продавця інколи дуже різниться в залежності від регіону проживання та конкретного місця роботи.

3.2. Вимоги до сучасного фахівця сфери торгівлі

Серед вимог, що у наш час висувуються до підготовки працівників торгівельної галузі, за останні 5-10 років відбулись значні зміни. На сьогодні

фахівець сфери торгівлі – це висококваліфікований і компетентний спеціаліст, який володіє знаннями не тільки про асортимент і види товару, а ще і вміє правильно його представити (запропонувати) покупцеві, прорекламувати (якщо є така потреба), зорієнтувати серед переліку подібних товарів та послуг, надати відповідну інформацію щодо його використання (вживання) та строків придатності, знає правила розміщення і викладки товарів, вміє зважувати і упаковувати товар різних видів, використовувати касу, вивчати попит і т.д.

У освітньо-кваліфікаційній характеристиці випускника професійно-технічного навчального закладу за професією «Продавець продовольчих товарів 3 розряду» прописано такі основні кваліфікаційні вимоги до майбутнього фахівця:

Повинен знати: асортимент товарів, класифікацію, характеристику, сировину, харчову цінність товарів, терміни зберігання товарів даної групи, роздрібні ціни на товари, ознаки доброякісності товарів, види браку, відходів і порядок їх списання, правила розшифрування штрихового коду товару, зчитування даних маркування товарів, порядок розрахунку із споживачами, в тому числі за кредитними картками; правила зберігання товарів і терміни їх реалізації; правила експлуатації відповідних видів торгово-технологічного обладнання, правила використання та призначення в торгово-технологічному процесі виробничого інвентарю, інструменту, ваговимірювальних приладів, посуду; форми і методи обслуговування покупців, правила продажу продовольчих товарів, правила торговельного обслуговування населення; порядок проведення інвентаризації; основи ціноутворення та оподаткування; сфери застосування інформаційних технологій, основи правового регулювання в торгівлі, правила і норми охорони праці, протипожежного захисту, виробничої санітарії та особистої гігієни; вимоги нормативних актів про охорону праці й навколишнього середовища, норми, методи і прийоми безпечного ведення робіт.

Повинен уміти: приймати товари; перевіряти заповнення тарних

одиниць, їх кількість та вагу, підраховувати штучні товари, перевіряти якість за результатами зовнішнього огляду. Забезпечувати зберігання товарів за кількістю та якістю. Готувати товари до продажу: перевіряти цілісність пакування, розпаковувати із зовнішньої тари, перевіряти наявність маркувальних даних і якість після зберігання; перебирати, протирати, зачищати, нарізати, фасувати товари; забезпечувати наявність відповідно оформлених цінників; розміщувати і викладати товари за групами, видами, сортами з дотриманням правил товарного сусідства. Раціонально і ефективно організовувати працю на робочому місці. Готувати робоче місце до роботи: встановлювати і перевіряти справність ваговимірювальних приладів, реєстраторів розрахункових операцій, виробничого інвентарю, інструментів; отримувати і готувати пакувальний матеріал. Пропонувати і показувати товари. Консультувати покупців про властивості, смакові особливості, кулінарне призначення та харчову цінність товарів. Пропонувати взаємозамінні і нові товари, а також супутні товари. Нарізати, зважувати і упаковувати товари, підраховувати вартість покупки, перевіряти реквізити чека, видавати покупку. Підраховувати гроші, здавати їх у встановленому порядку. Прибирати нереалізовані товари і тару. Готувати товари до інвентаризації. Контролювати своєчасне поповнення робочого запасу товарів і терміни реалізації продуктів (що швидко та надто швидко псуються). Брати участь в оформленні прилавкових вітрин. Використовувати в разі необхідності засоби попередження і усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо).

Серед загальнопрофесійних вимог майбутнього продавця виділено наступні:

1. Раціонально та ефективно організовувати роботу в секції, відділі, торговому залі.
2. Дотримуватись норм торгово-технологічного процесу.
3. Постійно підвищувати культуру обслуговування.
4. Знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці й

навколишнього середовища, дотримуватись норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт.

5. Використовувати у разі необхідності засоби попередження й усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо).

6. Знати інформаційні технології в обсязі, що є необхідним для виконання професійних обов'язків.

7. Володіти обсягом знань з правових питань галузі, основ ведення підприємницької діяльності, державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та трудового законодавства в межах професійної діяльності [4].

Майбутніх фахівців з продажу у ПНЗ зазвичай навчають як теоретичних знань, так і дають практичні навички, яких вони набувають під час виробничого навчання та виробничої і переддипломної практик. Основна сфера майбутньої професійної діяльності даних спеціалістів – оптова та роздрібна торгівля.

3.3. Досвід впровадження проектної діяльності при підготовці фахівців сфери торгівлі

Як уже зазначалося, професія «продавець продовольчих / непродовольчих товарів» на сьогоднішній день залишається однією з найбільш популярних і затребуваних у галузі. Мережа професійних навчальних закладів, де готують спеціалістів даного профілю, постійно розширюється. Варто відмітити заклади професійної освіти, де вже є значний досвід та певні традиції підготовки фахівців сфери торгівлі. Серед них:

- 1) Вище комерційне училище КНТЕУ(м. Київ);
- 2) Чернівецьке вище комерційне училище КНТЕУ;
- 3) Запорізький професійний торгово-кулінарний ліцей;
- 4) Краматорське вище професійне торгово-кулінарне училище;
- 5) Криворізький центр професійної освіти робітничих кадрів торгівлі та ресторанного сервісу;

- 6) Мелітопольський торгово-професійний ліцей;
- 7) Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування;
- 8) Рівненське вище професійне училище ресторанного сервісу та торгівлі;
- 9) Херсонське вище професійне комерційне училище;
- 10) Хмельницький центр професійно-технічної освіти торгівлі та харчових технологій.

У зазначених вище навчальних закладах педагоги постійно працюють над пошуком нових шляхів удосконалення професійної підготовки майбутнього фахівця сфери торгівлі. Значна увага приділяється добору сучасного комплексного методичного забезпечення, впровадженню у навчально-виробничий процес новітніх технологій у галузі і, звичайно, передовим технологіям навчання учнів, серед яких помітне місце останнім часом зайняла технологія проектної діяльності.

Враховуючи вимоги до підготовки сучасного фахівця галузі торгівлі, варто зазначити, що саме проектна технологія навчання на сьогоднішній день відповідає тим стандартам, яких вимагає суспільство, адже у ході виконання учнями проектів не тільки формуються ключові професійні компетентності, необхідні для роботи у галузі, а й стимулюється їх інтерес до певних проблем, з'являється можливість практичного застосування набутих знань, умінь та навичок, окреслити перспективу подальшої роботи щодо забезпечення умов для формування й розвитку власного творчого потенціалу.

Одними з перших практику проектно-навчальної діяльності учнів підхопили педагоги Херсонського вищого професійного комерційного училища, що готують фахівців для торгівельної галузі за такими спеціальностями:

- продавець продовольчих товарів 4 розряду/контролер-касир 2 категорії (на базі базової середньої освіти);
- продавець непродовольчих товарів 4 розряду/контролер-касир 2

категорії (на базі базової середньої освіти);

- продавець непродовольчих товарів 4 розряду (на базі повної загальної середньої освіти);

- продавець продовольчих товарів 4 розряду (на базі повної загальної середньої освіти);

- підприємництво, торгівля та біржова діяльність (на базі професійної та повної середньої освіти).

Досвід впровадження навчальних проектів при підготовці фахівців сфери торгівлі представлено нижче.

Нещодавно у Херсонському ВПКУ було реалізовано учнівський проект на тему «Торговий дім «ОСКАР» – наш соціальний партнер». Керівниками проекту виступили викладач товарознавства Кучеренко А. М. та майстер виробничого навчання Москаленко Н. В. Координаторами проекту стали генеральний директор ХОТД мережі супермаркетів «ОСКАР» Карунос Н. І. та старший менеджер по продажу Рибачук М. Є. Виконавці проекту – учні групи ПНК-14 ХВПКУ.

Тип проекту – дослідницький.

Мета проекту – дослідження учнями моделі підприємства торгівлі, підвищення рівня навчальних досягнень учнів, розширення їх загальноосвітнього кругозору, спільне вирішення навчальних завдань, розвиток особистісних якостей учнів.

Завдання проекту:

- 1) удосконалення професійних знань, умінь і навичок учнів;
- 2) вироблення вміння працювати в групі;
- 3) набуття здібностей генерування і презентації ідей;
- 4) удосконалення навичок пошуку та підбору інформації;
- 5) розвиток творчого мислення.

Етапи проекту:

1 етап (організаційно-підготовчий) – вибір теми проекту, формування дослідницьких груп;

2 етап (плануючий) – визначення цілей та завдань проекту, строків його реалізації, форм і методів проведення досліджень;

3 етап (дослідно-практичний) – вивчення конкретних інформаційних джерел кожною дослідною групою, проведення консультацій із керівником проекту, аналіз, структурування та узагальнення емпіричних і практичних досліджень, обробка отриманих результатів по роботі груп, обробка загальних результатів, оформлення проекту;

4 етап (завершальний) – представлення результатів проекту, обговорення представлених результатів всіма учасниками проекту, оцінювання результатів проекту та прогнозування подальшої дослідницької діяльності.

Термін виконання – 1 місяць.

Технологія впровадження. Дослідницький проект базується на основі суспільно-наукового методологічного підходу: визначення цілей та формування гіпотези про можливі способи вирішення поставленої проблеми і про результат майбутнього дослідження; уточнення виявлених проблем і визначення процедури збору та обробки необхідних даних; збір інформації, її обробка і аналіз отриманих результатів; підготовка звіту і обговорення можливого застосування отриманих результатів.

Опис проекту. Учні об'єднуються в три групи:

- перша група: «Історики»;
- друга група: «Стратеги»;
- третя група «Дослідники».

На основі заздалегідь отриманих завдань учні першої групи вивчають історію торговельної мережі «ОСКАР», друга група знайомиться із структурою ХОТД «ОСКАР», третя група на базі підприємства проводить маркетингові дослідження гіпермаркету «ОСКАР». Аналізуючи позитивні сторони роботи торгівельного підприємства, учні досліджують модель прибуткового підприємства в умовах конкуренції торгівлі.

Кожна група представляє презентацію своєї роботи. Також учні кожної

групи на основі своєї роботи роблять висновок: «Що необхідно в умовах ринкової економіки для підняття рейтингу торгового підприємства?»

Напрями досліджень по групах.

Група «Історики»:

- торгова мережа «ОСКАР» – лідер регіону (історична довідка);
- цільова аудиторія підприємства;
- особливий акцент торгової діяльності.

Група «Стратеги»:

- організаційна побудова підприємства;
- вивчення торгово-технологічного процесу;
- аналіз показників зростання;
- переваги для покупців;
- вимоги для постачальників;
- концепція та переваги комплексу.

Група «Дослідники»:

- концепція системи безпеки в гіпермаркеті;
- зона підсвідомого вибору;
- симфонія для сучасного гіпермаркету;
- рибний відділ в гіпермаркеті;
- міні-пекарня в гіпермаркеті – прибутковий об'єкт;
- сучасні торговельні бутіки «Світ косметики», «Fashion club», «XSARA»;
- інтерв'ю з генеральним директором гіпермаркету «ОСКАР» Наталією Карунос «Кулінарія».

Висновок групи «Історики».

За роки свого існування фірма «Оскар» напрацювала достатньо широку мережу постійних клієнтів і здобула популярність торгової марки «ОСКАР» завдяки наявності значного асортименту товарів, що яскраво вирізняються на загальному фоні низькою ціною при високій якості пропонованих товарів і послуг. Компанія виділяється серед найближчих конкурентів постійним

прагненням до зміцнення своїх позицій на ринку оптово-роздрібної торгівлі, працює над підвищенням професіоналізму персоналу, розширенням асортименту пропонованих товарів і послуг.

Висновок групи «Стратеги»:

- привабливість для відвідувачів;
- наявність в єдиному місці всього необхідного асортименту товарів, сервісів і місць відпочинку;
- дитячий супермаркет, велика дитяча ігрова зона, атракціони, лабіринт, дитяче кафе, міні-театр;
- зона відпочинку і розваг;
- боулінг;
- Інтернет-кафе;
- фуд-корт (кафе, ресторан, фаст-фуд);
- майданчик ігрових автоматів;
- сервіс і послуги для покупців;
- наявність маркету побутової техніки і butikів непродовольчих товарних груп;
- банкомат, обмін валют;
- мобільний зв'язок;
- фото-, копіцентр, поліграфія;
- хімчистка, туалети.

Висновок групи «Дослідники»:

- найкращий та широкий асортимент товарів включаючи ексклюзивні;
- ефективне використання технічних засобів;
- постійний набір додаткових послуг і сервісів для зручності покупців;
- ефективність використання площі та обладнання;
- завжди свіжа та якісна пропозиція товарів для покупців.

Результат проекту. Соціальне партнерство – запорука якісної підготовки кваліфікованих робітників ХВПКУ на базі ХОТД «ОСКАР»:

- впровадження в навчально-виробничий процес новітніх технологій в торгівлі на основі соціального партнерства з базовим підприємством;
- підготовка, відповідно до потреб ринку праці, висококваліфікованих робітників з новим рівнем компетентності, спроможних самостійно організовувати і вести торгівельну діяльність в умовах конкуренції;
- результативність та ефективність впровадження інновацій.

Загальні підсумки проекту:

- ❖ виконана робота є проміжним етапом в проекті подальшого дослідження стану ринку продовольчих та непродовольчих товарів вітчизняних виробників;
- ❖ пошукова робота показала розвиток виробництва товарів, розширення асортименту за рахунок впровадження інноваційних технологій виробництва, сировини, пакування, що впливають на якість та споживчі властивості виробів;
- ❖ інформаційний матеріал дослідження використовується викладачами професійно-теоретичної підготовки та майстрами виробничого навчання на теоретичному і виробничому навчанні.

Перспективи подальших досліджень (плани на майбутнє).

- Даний проект передбачає соціальне партнерство між навчальним закладом та торговою мережею «ОСКАР», яка є візитною карткою міста Херсон.
- Саме сюди навідується більша частина мешканців міста. Ось чому проектом передбачається запровадження ефективної організації виробничого навчання та практики учнів з метою покращення їх підготовки, підвищення професіоналізму, майстерності, в руслі кращих традицій та вимог сучасного ринку праці.
- Впровадження в навчально-виробничий процес новітніх технологій

торгово-технологічного процесу на основі соціального партнерства з торговою мережею «ОСКАР».

- Підготовка, відповідно до потреб ринку праці, висококваліфікованих робітників, з новим рівнем компетентності, спроможних самостійно організовувати свою працю.

Питання до самоперевірки

1. У чому полягає специфіка професій, пов'язаних з сферою торгівлі?
2. Що є наслідком виникнення нових професій у сфері торгівлі?

Охарактеризуйте найбільш популярні з них.

3. Чому професія «продавець-консультант» є особливо складною і вимагає певної майстерності від майбутнього фахівця?

4. Сформулюйте основні вимоги, що висуваються до підготовки сучасного фахівця сфери торгівлі.

5. Від чого залежить якість підготовки майбутнього висококваліфікованого фахівця сфери торгівлі?

6. Охарактеризуйте роль проектної технології при організації навчання майбутніх спеціалістів з торгівлі.

7. У чому полягає особливість проектної діяльності учнів професійних навчальних закладів – майбутніх фахівців сфери торгівлі?

8. Як ви оцінюєте застосування сучасних технологій навчання (зокрема технології проектів) при підготовці конкурентоспроможних фахівців торгової сфери? Відповідь обґрунтуйте.

Висновки

Сучасна педагогічна наука має великий спектр використання технологій навчання, у тому числі у ПНЗ. Але при їх застосуванні педагогу професійної школи слід пам'ятати, що сучасні технології навчання повинні забезпечувати виконання двох основних напрямів: технологічного і гуманістичного, а саме:

- виховання в учнів творчих життєвих орієнтирів, вміння самостійно спілкуватися, аналітично мислити, свідомо сприймати та аналізувати суспільні явища тощо;
- ліквідацію прогалин у знаннях учнів за курс базової середньої школи;
- розвиток творчих здібностей, самоосвітньої діяльності, формування сталих знань та розуміння необхідності засвоєння матеріалу.

Використання проектної технології у навчально-виробничому процесі, що є показником високої кваліфікації педагога, його прогресивної методики навчання та розвитку учнів, заохочує і підсилює щире прагнення до навчання з боку учнів, тому що воно: особистісно-орієнтоване; використовує безліч дидактичних підходів; має високу мотивацію, що означає зростання інтересу й залучення до роботи в міру її виконання; підтримує педагогічні завдання в когнітивній, афективній і психомоторній сферах на всіх рівнях – знання, розуміння, застосування, аналізу, синтезу; дає змогу вчитися на власному досвіді й досвіді інших у конкретній справі, а не вдавати навчальну діяльність.

Впровадження технології проектної діяльності при підготовці фахівців сфери торгівлі сприяє становленню спеціаліста нової генерації, який володіє знаннями про асортимент і види товару, вміє правильно його представити (запропонувати) покупцеві, прорекламувати (якщо є така потреба), зорієнтувати серед переліку подібних товарів та послуг, надати відповідну інформацію щодо його використання (вживання) та строків придатності, знає правила розміщення і викладки товарів, вміє зважувати і упаковувати товар різних видів, використовувати касу, вивчати попит.

Основні терміни та поняття

Технологія навчання – це система засобів, форм і способів організації освітньої взаємодії, що забезпечують ефективне управління і реалізацію освітнього процесу на основі комплексу цілей і певним чином сконструйованих інформаційних моделей змісту освіти.

Інноваційна технологія навчання – це сукупність інноваційних форм, методів і засобів навчання, виховання і управління, об'єднаних єдиною метою.

Технологія диференційованого навчання – це технологія, сутність якої полягає у введенні так званого базового рівня й орієнтації учнів на різні рівні засвоєння однакового обсягу навчального матеріалу.

Технології ігрового навчання – це така організація навчального процесу, під час якої навчання здійснюється у процесі включення учня у навчальну гру (ігрове моделювання явищ, «проживання» ситуації).

Організаційно-діяльнісна гра передбачає організацію педагогом колективної діяльності учнівської групи на основі моделювання змісту навчання у вигляді системи проблемних ситуацій і взаємодії всіх суб'єктів навчання в процесі аналізу і вирішення даних ситуацій.

Ділова гра – це форма відтворення предметного і соціального змісту професійної діяльності майбутнього спеціаліста, моделювання відносин, характерних для цієї діяльності.

Рольові ігри характеризуються наявністю складного завдання чи проблеми, спонтанного, соціального або життєвого характеру, не пов'язані з майбутньою професійною діяльністю учнів і розподілом ролей між учасниками гри для вирішення завдань.

Тренінг (операційна гра) – це інтерактивний метод навчання, який представляє собою сукупність практичних вправ з моделювання реальних або вигаданих виробничих, суспільних або побутових ситуацій.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) – технології, пов'язані зі створенням, збереженням, передачею, обробкою і управлінням інформації.

Цей широко вживаний термін включає в себе всі технології, що використовуються для спілкування та роботи з інформацією.

Технологія ситуаційного навчання розуміється як письмовий опис моделей реальної конкретної ситуації та дидактичний пакет завдань, необхідний учням в процесі розв'язання змодельованої професійної проблеми.

Технологія проблемного навчання полягає у загостренні діалектичного протиріччя між тим, що знає та вміє людина (учень) і неможливістю прямого застосування цих знань чи вмінь у нестандартних або критичних ситуаціях.

Рівень проблемності – це основний критерій проблемного навчання, оскільки він відображає зміст навчального матеріалу та наявність в ньому навчальних проблем різної складності. Рівень виявлених проблем визначається головним чином двома показниками: складністю проблемних завдань, питань і співвідношенням чотирьох основних (за змістом навчального завдання) типів самостійних робіт учнів: репродуктивного (відтворюючого); пізнавально-практичного; репродуктивно-пошукового; творчого.

Проектна технологія – система навчання, за якої учні набувають знань і умінь в процесі планування і виконання практичних завдань-проектів, які поступово ускладнюються.

Проект – сукупність певних дій, документів, текстів, призначених для створення реального об'єкта, предмета або теоретичного продукту.

Проектна діяльність – це особливий вид інтелектуальної діяльності, характерними рисами якої є самостійний пошук необхідної інформації, її творче перетворення в матеріалізований продукт (виріб, сценарій, плакат, реферат, стендову доповідь, мультимедійну презентацію тощо).

Торгівля – це галузь господарства, яка виконує функції обігу товарів (забезпечує їх рух із сфери виробництва у сферу споживання), тобто торгівля – це комерційна діяльність з обороту, купівлі та продажу товарів.

Фахівець сфери торгівлі – це спеціаліст, що професійно займається торгівельною діяльністю.

Агент із закупівель (продажу) – співробітник, який проводить аналіз ринку, щоб знайти належних постачальників ресурсів і споживачів товарів.

Агент з постачання – це спеціаліст, що має повний список асортименту продукції фірми, яка користується попитом серед населення тієї чи іншої категорії. Він повинен розраховувати правильну кількість товару для поставки.

Дистриб'ютор – виконує функції посередника між виробником і кінцевим споживачем. Але крім виконання цієї функції, як правило, в посадові обов'язки дистриб'ютора входять маркетингові послуги, тобто реклама товару, його монтаж і налагодження на місці.

Бренд-менеджер – це фахівець в сфері просування товару або послуги фірми на ринку. Бренд-менеджер повинен мати знання в сфері маркетингу, менеджменту і реклами.

Мерчендайзер – спеціаліст з торгівлі, який займається роздрібним продажем. У його завдання входить підтримування позитивного образу фірми в очах споживачів, відстеження наявності товарів в магазинах.

Супервайзер – це головний спеціаліст з контролю і моніторингу діяльності виробника або торгової точки.

Продавець-консультант – це продавець, в завдання якого входить не тільки видача товару з вітрини, але і консультування покупців. Спеціаліст рекомендує покупцеві, який товар краще придбати, відповідає на питання, допомагає прийняти правильне рішення. Після згоди клієнта на покупку, продавець упаковує і відпускає товар, оформляє гарантійний талон.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) випускника професійного навчального закладу – це сукупність вимог, які визначають його професійні знання, уміння і навички, що розробляє спеціально уповноважений контрольний орган виконавчої влади у сфері професійної освіти на основі кваліфікаційних характеристик професій.

Список використаної літератури

1. Айситулина К. Тренинг персонала в ресторане / К. Айситулина. – М.: Издательский дом «Ресторанные ведомости». – 2007. – 208 с.
2. Бурдун В. В. Критерії оцінювання проектних робіт учнів // Освіта Донбасу. – 2007. – № 5-6. – С. 22-27.
3. Васильев И. Б. Профессиональная педагогика / Лекции для студентов инженерно-педагогических специальностей ВУЗов. – Харьков: УИПА, 2000. – 124 с.
4. Державний стандарт професійно-технічної освіти з професії «Продавець продовольчих товарів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/profesijno-texnichna/standarty.html>
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
6. Діброва Т. Г. Маркетингова політика комунікацій: стратегії, вітчизняна практика. Навчальний посібник / Т. Г. Діброва. – К.: Стилос, 2011. – 294 с.
7. Життєва компетентність особистості: Наук.-метод. посібник // За ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова, Г. М. Несен. – К.: Богдана, 2003. – 520 с.
8. Карнегі Д. Як завойовувати друзів і впливати на людей / Пер. з англ. – Рибінськ: ВАТ «Рибінський Будинок друку», 2007. – 275 с.
9. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід: навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Коберника, В. К. Сидоренка. – Умань: СПД Жовтий, 2008. – 216 с.
10. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров; под ред. Е.С. Полат. – М.: Академия, 2000. – 272 с.
11. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. // за ред. О. М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.
12. Педагогика профессионального образования: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е П. Белозерцев, А. Д. Гонеев, А. Г. Пашков и

др.; Под ред. В. А. Сластенина. -2-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2006. – 368 с.

13. Педагогические технологии дистанционного обучения / Е.С. Полат, М. В. Моисеева, А.Е. Петров и др.; под ред. Е.С. Полат. – М.: Академия, 2006. – 400 с.

14. Покутня О.Н. Сучасні технології навчання / О. Н. Покутян. – К.: Освіта, 2005. – С. 149-166.

15. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика: Монографія / За загальною ред. О.М. Коберника. – К.: Науковий світ, 2003. – 172 с.

16. Про затвердження Державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах (Постанова від 11 вересня 2007 р. N 1117) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1117-2007-п/page>

17. Скрипник М. Інтерактивне навчання: основні поняття / Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання / М. Скрипник. – К.: Бібліотека «Шкільного світу», 2005. – С. 30-43.

18. Шевчук С.С. Інноваційні підходи до навчання професії: Методичний посібник. – Донецьк: ІПО ІПП УМО АПН України. – 2012. – 120 с.

19. Dewey J. Nationalizing Education. MW, 1980, vol 10, p. 203

Херсонське вище професійне комерційне училище

П Р О Е К Т

"КОМПАНІЯ "ОБОЛОНЬ" - ЯКІСТЬ БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ"

МЕТОДИЧНИЙ ПАСПОРТ ПРОЕКТУ

АВТОР ПРОЕКТУ - МИРОНЧУК Р.П.

НАЗВА ПРОЕКТУ -

**"КОМПАНІЯ "ОБОЛОНЬ".
ЯКІСТЬ БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ"**

ТИП ПРОЕКТУ

- ЗА ПРІОРИТЕТНИМ ВИДОМ ДІЯЛЬНОСТІ- **ПОШУКОВО -ДОСЛІДНИЦЬКИЙ**

-ЗА ПРЕДМЕТНО-ЗМІСТОВНОЮ СФЕРОЮ ІНТЕРЕСІВ – **ІНФОРМАЦІЙНИЙ**

-ЗА УЧАСТЮ В РОЗРОБЦІ – **КОЛЕКТИВНИЙ**

-ЗА МАСШТАБОМ - **РЕГІОНАЛЬНИЙ**

-ЗА ТЕРМІНОМ ВИКОНАННЯ - **СЕРЕДНЬОЇ ТРИВАЛОСТІ**

-ЗА ХАРАКТЕРОМ ПАРТНЕРСЬКИХ ВЗАЄМОДІЙ - **КООПЕРАТИВНИЙ**

-ЗА РІВНЕМ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ:

ОРГАНІЗАЦІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ: «ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТУ ТА ВИВЧЕННЯ ПОПИТУ»

ПСИХОЛОГІЯ ТА ЕТИКА ДІЛОВИХ ВІДНОСИН: «РОЛЬ ГРУПОВОЇ ДИСКУСІЇ»

КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: «ОРГАНІЗАЦІЯ ВЕДЕННЯ ДІЛОВИХ ПЕРЕГОВОРІВ», «ПСИХОЛОГІЯ ТА ЕТИКА КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

МАРКЕТИНГ: «СТАН РИНКОВОГО ПОПИТУ», «МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ»

- ЗА ФОМОЮ ПРЕЗЕНТАЦІЇ – **МУЛЬТИМЕДІЙНИЙ**

ТЕРМІН ДІЇ - 1 місяць

МЕТА ПРОЕКТУ:

- *Узагальнення та систематизація знань учнів з асортименту напоїв компанії «Оболонь», сприйняти і оцінити виробничі здобутки діяльності підприємства.*
- *Оволодіння учнями новими технологіями у виробництві пива, слабоалкогольних і безалкогольних напоїв.*
- *Моделювання інноваційної професійної діяльності майбутніх фахівців адаптованої динаміки розвитку сучасного виробництва.*
- *Формування умінь для повного використання теоретичних знань, набутого досвіду під час практичної діяльності.*
- *Підвищення цілеспрямованого уявлення учнів про певний процес.*
- *Сприяння розвитку вмінь знаходити необхідну інформацію з використанням сучасних технологій.*
- *Виховання почуття гордості за творчість українського народу, працелюбності, любові до професії.*

ЕТАПИ ПРОЕКТУ:

1 етап (організаційно-підготовчий) – вибір теми та типу проекту, формування творчих груп;

2 етап (плануючий) – визначення цілей та завдань проекту, строків його реалізації, форм і методів збору інформації та проведення досліджень;

3 етап (дослідно-практичний) – вивчення конкретних інформаційних джерел кожною творчою групою, проведення консультацій із керівником проекту, аналіз, структурування та узагальнення емпіричних і практичних даних досліджень, обробка отриманих результатів по роботі груп, обробка загальних результатів, мультимедійне оформлення проекту;

4 етап (завершальний) – представлення результатів проекту, обговорення отриманих результатів всіма учасниками проекту, оцінювання результатів проекту та прогнозування подальшої діяльності у даному напрямку.

ОПИС ПРОЕКТУ:

Сучасний ринок пива, слабоалкогольних і безалкогольних виробів України представлений багатьма підприємствами і Київська компанія «Оболонь» – одна з них.

Поглиблене оволодіння новими технологіями у виробництві які впливають на розширення асортименту, контроль на кожному етапі виробництва найдоцільніше засвоювати на підприємствах вітчизняного виробника.

Така проектно-цільова діяльність сприяє адаптації продавців продовольчих товарів до динаміки сучасного виробництва.

РЕЗУЛЬТАТИ ВНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ:

- максимальне наближення особистості до реального життя;*
- розвиток особистості в процесі свідомої мотивованої діяльності;*
- якісне підвищення ефективності і результативності навчально-виховного процесу в училищі;*
- моделювання єдиної інноваційної системи професійного навчання продавців продовольчих товарів;*
- створення інформаційного проспекту.*

ТВОРЧА ГРУПА "ШУКАЧІ"

- 1.ІСТОРИЯ ВИНИКНЕННЯ ЗАТ «ОБОЛОНЬ»**
- 2.СИМВОЛІКА КОМПАНІЇ.**
- 3.СИСТЕМА КЕРУВАННЯ.**
- 4.ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ЗАТ «ОБОЛОНЬ»**
- 5. «ОБОЛОНЬ» – ЛІДЕР НА РИНКУ ПИВА**

ТВОРЧА ГРУПА "ДОСЛІДНИКИ"

- **ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОЇ СИРОВИНИ.**
- **ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА.**
- **КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.**

ТВОРЧА ГРУПА "СПОЖИВАЧІ"

- ХАРАКТЕРИСТИКА АСОРТИМЕНТУ ПРОДУКЦІЇ ЗАТ «ОБОЛОНЬ»**
- НОВИНКИ В АСОРТИМЕНТІ ПРОДУКЦІЇ ЗАТ «ОБОЛОНЬ»**
- РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ПОПИТУ СПОЖИВАЧІВ НА ПРОДУКЦІЮ КОМПАНІЇ ЗАТ «ОБОЛОНЬ»**

ІСТОРІЯ ВИНЕКНЕННЯ ЗАТ "ОБОЛОНЬ"

- 1974 рік** - У новому районі Києва Оболоні на березі річки Почайни , що є притокою Дніпра, проводиться намів майданчика для будівництва майбутнього Київського пивзаводу.
- 1980 рік** - Відбувається офіційне відкриття Київського пивзаводу №3. На підприємстві вводиться у дію цех розливу безалкогольної продукції.
- 1982 рік** - На Київському пивзаводі №3 випускається перша продукція, відкривається новий цех розливу мінеральної води.
- 1986 рік** - На базі Київського пивзаводу №3 створено Пивобезалкогольне об'єднання «Оболонь», до якого ввійшли також Київський пивзавод №1, Київський пивзавод №2.
- 1989 рік** - Із п'яти кандидатур , що були висунуті на посаду Генерального директора пивобезалкогольного об'єднання «Оболонь», колектив вибирає Олександра Слободяна.
- 1990 рік** - Колектив бере підприємство з правом викупу.

- 1992 рік** - «Оболонь» отримує приватизаційне свідоцтво Фонду Держмайна України №1, тим самим входить в історію як перше приватне підприємство незалежної України.
- 1993 рік** - Вводиться в дію лінія розливу пива в пляшки ємкістю 0,33 літра.
- 1994 рік** - Вперше акціонерним товариством розпочато виробництво слабоалкогольного напою « Джин Тонік».
- 1995 рік** - У цеху № 6 вводиться в дію перша в Україні лінія розливу безалкогольних напоїв у пляшках ПЕТ.
- 1996 рік** - ЗАТ «Оболонь» у цеху №3 головного заводу стає до ладу перша і єдина на той час в Україні лінія розливу пива в кеги ємністю 50 л для ресторанного бізнесу.
- 1997 рік** - Вперше в Україні налагоджується випуск пива у жерстяних баночках.
- 1998 рік** - Вперше в галузі ЗАТ «Оболонь» отримує Міжнародний сертифікат на систему управління якістю ISO - 9901 версії 1994 року, що засвідчує високий рівень усіх процесів та здатності українського підприємства випускати продукцію світового рівня.
- 1999 рік** - Виходить на ринок і відразу ж завойовує прихильність широкого кола споживачів безалкогольний напій «Живчик», що виготовляється виключно з натуральної сировини.
- 2000 рік** - Налагоджується випуск нових видів продукції: пива «2000», Безалкогольних напоїв «Кола Нова», «Оболонь Оранж АСЕ»
- 2001 рік** - Випускається безалкогольний напій «Живчик Унік», ЗАТ «Оболонь» підтверджує високу організацію системи Управління якістю і вперше в Україні отримує сертифікат Згідно стандарту ISO -9001 версії 2000 року.

- 2002 рік** - У продажу з'являються нові сорти пива «Фан-Клуб» та «Портер», негазований слабоалкогольний напій «Нестримана Мері», мінеральна вода «Оболонська плюс апельсин», напій «Бірмікс Лимон».
- 2003 рік** - У рамках національної церемонії «Лучшее пиво года» в м. Москва - «Магнат» визнано кращим імпортом пивом преміум-класу, «Оksamитове»- найкращим імпортом оксамитовим пивом.
- 2004 рік** - ТМ «Живчик» відзначила свій перший ювілей - 5 років. Улюблений дітлахами напій зібрав 9 тисяч глядачів в столичному Палаці спорту на грандіозний фінал акції «Живчик Старт» яка тривала з грудня 2003 року. В акції прийняли участь 545 шкіл з Києва, Харкова, Одеси, Дніпропетровська, Донецька та Львова.
- 2005 рік** - На першому Міжнародному турнірі з якості країн Центральної і Східної Європи «Відкритий кубок Української асоціації якості», ЗАТ «Оболонь» стало кращим з кращих, завоювавши першість серед підприємств-переможців Української національної нагороди за якість останнього десятиліття.
- 2006 рік** - Акціонерне товариство «Оболонь» розширило перелік країн куди експортуються продукція компанії. Тепер національний бренд №1 експортується у Канаду та Францію
- 2007 рік** - За результатами дослідження «ТОП-100 Кращі Компанії» компанія «Оболонь» підтвердила свій статус лідера пивобезалкогольної галузі України та отримала визнання у кількох номінаціях одразу: «100 кращих компаній по об'єму чистого доходу», «100 кращих компаній по об'єму чистого прибутку» та «100 кращих компаній по об'єму експорту», адже на компанію випадає більш, як 80% експорту пива України. На «Святі пива 2007» отримано визнання у різноманітних Номінаціях та рекордну кількість нагород: бурштинові Зірки, 8 - «ГРАН- ПРІ», 13- золотих медалей та 4 - срібні.

КОМПАНІЯ "ОБОЛОНЬ"

ЗАСНУВАННЯ - 1980рік

Президент ЗАТ «Оболонь» - ОЛЕКСАНДР СЛОБОДЯН

Директор по продажу та маркетингу - ОЛЕНА ГАРБАРЧУК

Керівник відділу маркетингу ринку напоїв - ПАВЛО ШЕВЧУК

Директор по персоналу - СЕРГІЙ БЛАНШАНЕВИЧ

Директор з якості - ВАЛЕНТИНА МИКУСЕВИЧ

Менеджер по системі управління - ВІРА ІВАНЮТА

СИМВОЛІКА КОМПАНІЇ

Герб акціонерного товариства «Оболонь» - результат творчого пошуку професійного колективу художників-дизайнерів, фахівців іміджу та стилю компанії. На ньому зображені два грифони, які на п'єдесталі з шишок хмелю та колосків ячменю дбайливо охороняють щит. У центрі щита розміщений товарний знак. Над гербом височіє вишукана корона. Усі ці елементи, які прикрашають герб, мають цікаву історію та глибоке символічне значення.

ХМІЛЬ - На гербі пивоварної компанії ця рослина з явилась не випадково. Хміль - основна сировина для приготування пива. Саме він надає напою неповторний аромат та витончену гіркоту, робить його не схожим на інші. У давніх слов'ян, які вирощували та широко використовували хміль ця рослина символізувала життєву силу, добро, благополуччя, а також хоробрість, гнучкість та розум. Квітками хмелю прикрашали бенкетні зали, келихи.

КОРОНА – корона, що височить над гербом, символізує незалежність підприємства від різних комерційних і державних структур та самостійність у виборі шляху розвитку.

ТОВАРНИЙ ЗНАК - Зображений в середині щита товарний знак символізує три важливих компоненти. Блакитним кольором зображено краплі води - основну сировину, яку використовують для приготування пива, мінеральної води, безалкогольних та слабоалкогольних напоїв. А в середині товарного знаку зображений трилисник хмелю, який перегукується зі знаком сонця і водночас підкреслює, що основним продуктом АТ «Оболонь» залишається пиво. Символічним у зображенні товарного знаку є число три. Три краплі води, три листки хмелю та три пророщених ячмінних зерняти уособлюють зародження життя в хаосі, і водночас створення акціонерного товариства «Оболонь», у складний період становлення ринкової економіки. Малюнок вписано в коло, що нагадує форму літери «О», з якої починається назва акціонерного товариства «Оболонь». Крім того споконвіку коло символізувало єдність, цілісність та завершеність. Та й захист від зовнішньої стихії уявлявся у вигляді магічного кола.

ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ КОМПАНІЇ

Компанія «ОБОЛОНЬ» усвідомлює свою відповідальність за стан навколишнього природного середовища. Основою для постійного покращення охорони довкілля є екологічні програми, які є частиною політики підприємства.

1. Вплив компанії на навколишнє середовище постійно контролюється, документується та аналізується з використанням найбільш досконалих технологій, беручи до уваги екологічні аспекти.

2. Використання найсучаснішого обладнання дозволяє мінімізувати шкідливі викиди в навколишнє природне середовище.

3. Впливи на навколишнє середовище, які спричинені впровадженням нових видів діяльності, продуктів та процесів, завжди оцінюються наперед та зводяться до мінімуму.

4.Планування використання тари та упаковки ґрунтується на принципі зменшення утворення відходів. Програма компанії передбачає впровадження пакувальних матеріалів, які піддаються переробці.

5. Компанія усвідомлює, що ефективна корпоративна охорона навколишнього середовища може здійснюватися лише за умови активної участі всіх працівників підприємства. Тому компанія виховує їх екологічну свідомість шляхом забезпечення довідковою інформацією, інструкціями та навчальними матеріалами.

6. Компанія очікує, що їхні постачальники та замовники також будуть дотримуватися екологічних стандартів, які прийняті в нашій компанії.

"ОБОЛОНЬ" - ЛІДЕР НА РИНКУ ПИВА УКРАЇНИ

В грудні 2007 року випуск пива підприємствами ЗАТ «ОБОЛОНЬ» склав 7,9 млн. дал, приріст становить 12,7 %. Всього від початку року компанія випустила 109,1 млн. дал пива, збільшивши виробництво на 16,5 % в порівнянні з минулим роком.

Доля ЗАТ «ОБОЛОНЬ» у випуску пива в грудні 2007 року склала 38,1% приріст 0,4%. Частка компанії на внутрішньому ринку становить 34,4%, приріст 1,9%. Частка в загальному експорті пива за грудень 2007 року - 65,5%.

За підсумками 2007 року об'єм вітчизняного ринку пива збільшився на 18%. Компанія «ОБОЛОНЬ» збільшила виробництво пива на внутрішньому ринку на 19,2%. Доля компанії в загальному об'ємі експорту пива - 72,2%

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОЇ СИРОВИНИ

ВОДА - з артезіанських свердловин , яка відповідає вимогам Європейського союзу.

ЯЧМІНЬ - пивовари використовують кращі сорти ячменю , як «Скарлет», «Пеяс», «Амулет», «Осма», «Толар». Створено науково-виробничу асоціацію «Нова Оболонь». Спеціалісти компанії селекціонують нові сорти пивоварного ячменю, випробують їх і вирощують для подальшого використання у виробництві пива.

ХМІЛЬ - використовуються, як гіркі так і ароматичні сорти хмелю, зокрема, «Клон-17», «Заграва», «Поліський», «Зміна», «Альфа», «Промінь» - ці сорти визнанні одними з найкращих.

ДРІЖДЖІ - фахівці компанії використовують штами відомих німецьких інституцій пивоваріння, працюють над покращенням дріжджових культур.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА

1. Виготовлення безалкогольного пива на методі діалізу, який дозволяє видалити алкоголь вже з готового пива, що пройшло усі стадії приготування, цей метод називається ще мембранним це так би мовити нове в приготуванні пива.
2. На базі компанії «Оболонь» створена науково-виробнича асоціація «Нова Оболонь», яка селекціонує нові сорти ячменю випробують їх та вирощують для подальшого використання у виробництві.
3. Компанія «Оболонь» відкрила цех по переробці ПЕТ пляшок. Це актуально не тільки для України, а й для усіх європейських країн.
4. Створення нового бренду пива «Король Данило» - новий спосіб національного мислення та заклик до пробудження свідомості. Компанія «Оболонь» не стоїть осторонь важливих змін у нашому суспільстві.
5. Водяться в дію новий варильний порядок, поставку обладнання та монтажні роботи здійснює концерн «Зімман»

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Контроль за якістю це ціла система взаємопов'язаних і орієнтованих на задоволення споживачів процесів, які постійно удосконалюються завдяки лідерству компанії на ринку слабоалкогольних і безалкогольних напоїв.

22.10.2007 р. програма «Знак якості» (телеканал «Інтер») провела незалежну експертизу безалкогольного пива українських та іноземних виробників за різними показниками, споживачами та експертами найкращим було визнано пиво лінійки ТМ «Оболонь».

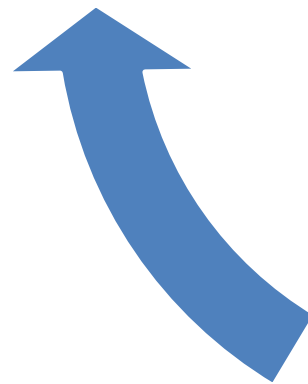
На першому Міжнародному турнірі з якості країн Центральної і Східної Європи «Відкритий кубок Української асоціації якості», ЗАТ «Оболонь» стало кращим з кращих завоювавши першість серед підприємств-переможців Української національної нагороди за якість останнього десятиліття.

В компанії налагоджена система управління якістю (ДСТУ ISO 9001:2001). Директор з якості компанії «Оболонь» Валентина Микусевич повідомила, що тепер може говорити про інтегровану систему управління, яка забезпечує відповідальність компанії перед персоналом, споживачами, суспільством та державою в цілому.

АСОРТИМЕНТ
ВИРОБІВ ЗАТ
«ОБОЛОНЬ»

НОВИНКИ
ВИРОБІВ ЗАТ
«ОБОЛОНЬ»

РЕЗУЛЬТАТИ
ВИВЧЕННЯ
ПОПИТУ
ЗАТ
«ОБОЛОНЬ»

МЕРЕЖА МАГАЗИНІВ В МІСТІ ХЕРСОН

Сітка магазинів "Оскар"
Сітка магазинів "Струмок"
Сітка магазинів "Сільпо"
Супер маркет "Альф"

Пиво «МАГНАТ» пиво преміум класу. «Магнат» має витончений смак і тонкий аромат завдяки особливій технології. Бокал холодного пива навіє легку прохолоду. Пиво «Фан клуб», пиво «Портер», «Оболонь світле», «Оболонь безалкогольне», «Оболонь міцне», «Оболонь преміум», пиво «Соборне», Пиво «Пшеничне»

Безалкогольні напої - «Живчик», «Живчик лимон», «Кола Нова», «Оболонь Оранж», «Живчик Унік», мінеральна вода, «Оболонська плюс апельсин» напій «Бірмакс Лимон», «Оболонська Шарм».

Напої серії «ДЖИНІВ» - коктейлі зі смаком фруктів «Самурай», «Тореадор», «Карибська ніч», «Пасіфіко» – чудова тонізуюча дія і неповторний екзотичний смак.

НОВИНКИ

ВИРОБІВ КОМПАНІЇ "ОБОЛОНЬ"

21.12.2007 ЗАТ «Оболонь» виводить на ринок новий бренд - **«КОРОЛЬ ДАНИЛО»**. У часи розвитку демократичної держави та зростання національної свідомості провідні виробники не залишаються осторонь важливих змін у суспільстві. Компанія «Оболонь», продукція якої є символом українських традицій, повертає людей до витоків нашої історії та духовності.

20.01.2008р. ЗАТ «Оболонь» виводить на ринок світлий лагер, який виготовлено з високоякісної сировини: Житецького хмелю та моравського

солоду. Для **«ОБОЛОНЬ PILS»** характерна неповторна гірчинка, густа висока піна, золотистий колір та незвичайний аромат.

19.02.2008р в продаж виходить пиво **«ДЕСАНТ КОМБАТ»** світле пиво лагерного типу, виготовлене з високоякісної сировини з новітніми технологіями. **«ДЕСАНТ СПЕЦНАЗ»**, **«ДЕСАНТ ДМБ»**

30.02.2008 р - виходить перше легке пиво з низьким вмістом алкоголю та м'яким смаком **«NIKE PREMIUM LIGHT»**

25.04.2008р виходить в продаж високоякісне пиво виготовлене з відбірного ячмінного солоду, ароматного хмелю і води з юрського джерела **«БЕЗАЛКОГОЛЬНЕ»**

Компанія «Оболонь» розпочала випуск нового бренду – питної води «Прозора Вершина якості»

РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ПОПИТУ ЗАТ "ОБОЛОНЬ"

В січні 2008 року компанія «ОБОЛОНЬ» (м. КИЇВ) збільшила виробництво пива на 4,1% млн. дал відповідно до рівня січня 2007 року. Споживачам найбільше припали до смаку такі марки пива як «Оболонь світле» і безалкогольний напій «Живчик».

Компанія «Оболонь» - це перспективна, сильна, злагоджена команда. За підсумками 2007 року об'єм вітчизняного ринку пива збільшився на 18%. Компанія «Оболонь» збільшила виробництво пива на внутрішньому ринку на 19%. Принцип впровадження новітніх знань і технологій дозволив їй створити могутній сучасний виробничий потенціал. В результаті сьогодні 80% всього експорту пива з України припадає на торговельну марку «Оболонь», яка є українським пивом №1 в світі. Залишаючись компанією виключно з українським капіталом. «Оболонь» заснувала новий шлях українського броварництва.